

Elias Kulttuurilehti

Uudenmaan Kirjoittajat ry

2/2024

Hinta 9,50 €

Kirjailija Mia Läät:
Lastenkirja saa
viihdyttää ja
naurattaa

*Enter opastaa
senioreita
kirjoittamaan
muistot
talteen
tietokoneella*

Kirjoittajakursseille
tullaan myös
tapaamaan
toisia kirjoittajia

Suuri lukupaketti
runoja, novelleja,
kertomuksia,
kirja-arvosteluja
pilkunviilausta

Kieli muuttuu

Kun olin reissussa itäisessä Suomessa, törmäsin kielimuu-
riin. Ei, ei Savon kieli ongelmia tuottanut, vaan maailman
nuorison yhteiskieleksi muodostunut somekieli, huono fing-
lish. En itsekään ymmärtänyt, mistä lapset tiit-tööt-räks-poks-
kielellä puhuivat, mutta eräs isä oli aivan ymmällään tyttä-
rensä toiveista ja kääntyi hädässään muiden matkustavien puoleen.
Emme valitettavasti osanneet suomentaa, sillä sanasto oli täysin vierasta meille
kalkkiksille, muumiokoulun käyneille.

Isä ehdotti uimaan lähtemistä. Tytär vastasi eleistä päätellen kieltävästi ding-
dong-kielellä. Hotellin aamiaistakin tytär vastusti saman kielen räsähtelyltä kuu-
lostavilla sanoilla. Joku viisaampi, maailmaa nähneeltä näyttänyt kanssamatkailija,
kuukkeloi urbaanisanakirjaa ja tulkitsi, että sievä, pieni tyttötyllerö, jonka pinkki
tabletti oli liimautunut hänen kätösiinsä, ilmoitti olevansa ”helvzx&#:n kiim#”&xzn
huo#”&z’<3”, joka ei lähtisi mihinkään ”vit#zx:n ruman paska runkk#&%:n kans-
sa”. Kuin vakuudeksi tyttösen tabletilta kajahti laulunluritus, jossa näitä ilmauksia
viljeltiin hiukan selväsanaistemmin finglish-slangilla. Youtube-videoiden opetuk-
set kopioituivat suodattamatta lasten muistiin niin että hurina kuului.

Ymmärrän toki, että kieli muuttuu ja kehittyy. Alkuperäiset finglishin puhujat
pitävät yllä muinaista suomen kieltä, jota me emme aina edes ymmärrä enää täällä
Suomessa. En ole silti ihan varma siitä, että lasten pitää opiskella alapään sanasto
jo alle kouluikäisinä finglishiksi. Se ei ehkä ole sitä kansainvälisyyttä, jota tulevissa
kontakteissa ensiksi tarvitaan. Saatan tietysti olla väärässä.

Joka tapauksessa jatkan kirjoittamista tällä oman aikani suomen kielellä. Voi olla,
että tulevaisuudessa sitä ei enää ymmärretä, jos nyt joku vielä silloin osaa lukea
kirjoitettua tekstiä. Menen nyt ainakin ”Kirjoita lapsille” -kursseille oppimaan las-
ten kieltä ja ajattelua. Tule sinäkin!

Kirjoittamisiin

Eija Tuomela-Lehti

Vt. päätoimittaja ja Uudenmaan Kirjoittajat ry:n puheenjohtaja
toimitus.elias@outlook.com

Kana Henry Streng

Elias

Kulttuurilehti Eliaksen julkaisija:

Uudenmaan Kirjoittajat ry

Nylands Skribenter rf

Päätoimittaja ja taitto: Eija Tuomela-Lehti

Toimitussihteerit: Christine Hammar, Paula

Kokkonen ja Sirpa Suominen

Toimitus: Ukirin hallitus

ISSN 2243-3414 (painettu)

Paino: Aksidenssi Oy, Helsinki 2024

Kansikuvassa: Mia Läätö

Kuvaaja: Jenni Kaurila

Uudenmaan Kirjoittajat ry Nylands Skribenter rf

Hallitus:

Puheenjohtaja Eija Tuomela-Lehti

Varapuheenjohtaja: Riku Räihä

Sihteeri: Eija Dunderfelt

Taloudenhoitaja: Christine Hammar

Jäsenasiat: Sirpa Suominen,

Jäsenet: Mia Läätö ja Marja Huovila.

Varajäsenet: Eija Dunderfelt, Maria Salo-

Pulliainen ja Eija Sandberg.

www.ukir.info

Elias ilmestyy pääsääntöisesti kaksi kertaa
vuodessa: huhtikuussa ja lokakuussa. Seu-
raava Elias ilmestyy huhtikuussa 2025.

Aineistot: Lehteen tulevat tekstit ja kuvat
28.2.2025 mennessä osoitteeseen
uudenmaan@gmail.com

Toimitus päättää julkaisusta ja pidättää oikeu-
den tehdä saamaansa materiaaliin toimituk-
sellisia muutoksia.

Tekstit: Lähetä vain täysin valmis teksti. Kes-
keneräisiä tekstejä ei huomioida.

Tekstien pituus max. (5800-5900) merkkiä
kaksi A4 sivua. Tallennusmuotona RTF. Jos
tekstin sommittelu on tärkeä (runot), lähetä
mukana myös PDF:ksi tallennettu versio.

Kirjoita omalla äänelläsi, älä kopioi suoraan
toisten tekstejä. Mainitse lähteet.

Kuvat: Mikäli tarjoat tekstisi kanssa kuvia, huo-
mioithan, että valokuvia tai piirroksia ei saa
kopioida internetistä tai kirjoista ilman
lupaa. Jos löydät internetistä kuvan, jonka ha-
luat tekstiisi, kysy valokuvan ottajan tai piirtä-
jän (kuvan oikeudenhaltijan) lupa, ja lähetä
hänen antamansa lupa tekstisi yhteydessä,
lisäksi hänen yhteystietonsa. Kirjoista otetuis-
ta, skannatuista tai valokuvatuista kuvista tar-
vitaan myös kustantajan lupa.

Kuvat JPG-kuvina. Kuvien tiedostokoko väh. 2
Mt. Tarkista kuvan koko itse ennen lähettämistä.
Kuvakoko 100-990 kt ei ole julkaisukelpoi-
nen.

Sisällysluettelo

- s. 2 Puheenjohtajan ja vt. päätoimittajan terveiset – Eija Tuomela-Lehti
s. 3 Toiminta-apua ja oppia Pelastusarmeijasta, kolumni – Pentti Peltoniemi
s. 4 Kirjoittajakursseille oppimaan – Eija Tuomela-Lehti ja Ulla Welin
s. 5 Mia Läätö: ”Lastenkirja saa naurattaa ja viihdyttää” – Marko Korvela
s. 6 – 7 Jaetun tarinan merkitys – Anu Vihma
s. 7 Pupun palsta – Anna Korhonen
s. 8 Tekniikka haltuun ja tarinat talteen – Päivi Savolainen
s. 9 Norjalainen Bente Imerslund Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavierana – Toimitus
s. 9 Järjestötreffit Keravalla – Eija Tuomela-Lehti
s. 9 Kirjailijavierailuja Järvenpään kirjastossa
s. 10 Eläinten vallankumous 2027, Erkki Kauhanen – EK/Toimitus
s. 10 Vanhamyrkky, Timo Lehtonen – Jorma Hyvönen
s. 11 Lähelläsi olen etäällä muista, Marita Engberg – Riku Räihä
s. 11 Vilpítőn ja tasapainoinen opiskelijaelämän kuvaus, Kirsti Korteesmaa – Maria Salo-
Pulliainen
s. 12 Saippuaopperaa ja railakasta pohjalaista tunnelmaa – Eija Dunderfelt
s. 13 *Sanojesi voima – Taitoa ja tarkoitusta kirjoittamiseen*, Johanna Pentikäinen – Laila
Bröcker
s. 14 Kartanonaturalismia Uudeltamaalta – Hannu Niklander
s. 14 Nainen laiturilla, novelli – Keijo Wääri
s. 15 Art goes to kapakka – Kari Kaijanaho
s. 16 Viulukotelon salaisuus, novelli – Astaterhikki Salonen
s. 17 Elämä on silmänräpäys, novelli – Riitta Welroos
s. 18 Lemmikini, novelli – Keijo Wääri
s. 18 Runo – Riika Helle-Kotka
s. 18 Kirjoituskehote – Ulla Welin
s. 19 Pilkunviilausta – Paula Kokkonen
s. 20 – 23 Runoja – Anneli Rosell, Maria Salo, Riitta Komppa, Marja Huovila, Juhani
Harju, Maija Ahlqvist, Riku Räihä, Eija Tuomela, Andrei Tarsalainen, Harri Roussi, Riitta
Welroos, Kari Kaijanaho, Ulla Welin, Laila Bröcker, White Raven, Saila Finne, Liisa Män-
tymies
Takasivu, ”Kirjoita lapsille”, kirjoittajakurssi ja lastenkirjoja – ML/Toimitus

Toiminta-apua ja oppia Pelastusarmeijasta

Oli vuosi 1981. Tammen kustannustoimittaja Erkki Rantala – sittemmin muun muassa Vantaan kaupunginjohtaja – oli pyytänyt minua toimittamaan Pekka Martinin – Suomen Loton isän ja aiemmin TUL:n puheenjohtajan – poliittiset muistelmat. Pian Veikkauksen lounasruokalan kabinetissa tuolloin vielä alle kuusikymppinen taustavaikuttaja vastasi kysymyksiini ja muisteli kuinka he olivat yhdessä Veikko Oittisen kanssa 40- ja 50-luvun vaihteessa valmistelleet TUL:n seura- ja piiritason toimihenkilökursseja.

”Käytimme lähteinämme sellaisia kirjoja kuin Kailan *Persoonallisuus*, Kai von Fieandtin *Lauma ja yhteisö*, Kurt Geyerin *Joukot ja johtajat* sekä *Pelastusarmeijan upseerin käsikirja*, jonka on kirjoittanut Pelastusarmeijan perustaja William Booth”, kertoi Martin.

Koetin vältellä tietämättömyyttäni – kuka oli Booth?

Kesti tovin päästä jyvälle. Mutta mitä annettavaa Pelastusarmeijan Boothin ikivanhalla kirjalla oli ollut tuolloin vahvan, osaavan ja itsenäisen työläisurheiluliikkeen organisaattoreille? Kun laajasti lukenut Rantala oli valistanut, että ”haamun” olisi fiksua ottaa selvää, millainen tekijä Booth todella oli ollut, ja saatuaani tekstiksi purettu lauseet, oli helppo ymmärtää, mikä Kailaa, Fieandtia, Geyeria ja Boothia yhdisti.

Muistelmiin se kirjautui Martinin äänellä, että Boothin kirja ”osoittautui aivan korkealuokkaiseksi ihmisten käsittelyn, propagandan ja joukkokokousten järjestämisen ohjekirjaksi. Kuvaannollisesti pitää kumartaa kunnioittavasti tekijälle, joka omana aikanaan oivalsi niin syvästi ihmisten käsittelyyn ja mielipiteisiin vaikuttamiseen liittyviä seikkoja”.

Siiis puhdasta Kailaa, Fieandtia ja Geyeria toiminnallisemmasta näkökulmasta: lapio on lapio eikä kaivuuväline.

Tultuani melkein kolme vuosikymmentä myöhemmin syksyllä 2009 valituksi Kari Varvikon aloitteesta Ukirin puheenjohtajaksi, nousivat Karin, joka oli varapuheenjohtaja, sekä sihteeriksi valitun Jorma Hyvösen kanssa puheeksi, mitä nyt oikein pitäisi tehdä. Yhdistys oli hyvässä kunnossa. Talous oli tasapainossa mutta jäsenvirta aavistuksen negatiivinen. Se perustui osittain siihen, että moni perustajajäsenistä oli jo jättänyt aktiivitoiminnan. Mutta ydin oli vahva. Sen ympärille saattoi rakentaa, kun vain keksisi mitä.

Kysymyksiä oli useampiakin ja niitä hallituksessa mietittiin.

Puheissa nousi esille, kuinka olisi mahdollista suunnata toimintaa jäsenkunnasta ulospäin siten, että saataisiin tulovirtaa – uusia jäseniä. Tässä tarvittiin Pelastusarmeijan oppeja: propagandaa ja joukkokokouksia. Kun kuitenkin elettiin tasan vuosisata Boothin kirjan jälkeistä aikaa, niin minkälaisia eväitä yhdistyksellä olisi tarjota tavoittaakseen laajenevalla toiminnalla uusmaalaisia kirjoittajia?

Hallituksen pohdinnoissa päätettiin yrittää tavoittaa mukaan toimintaan vakavammin kirjoittamista harrastavia; siis: tilaisuuksia Uudenmaan eri osiin – länteen, keskelle ja itään. Kysymys kuului: kenelle ja minne? Järjestimme muun

Kuva Eija Sandberg

muassa Porvoossa ja Karjaalla kaksikielisiä kirjastotilaisuuksia ja vain toisella kotimaisella sekä Helsingissä Työväenliikkeen kirjastossa Sörnäisten Rantatatiellä ja Nurmijärvellä. Parituntisten tapahtumien yhteydessä oli esimerkiksi tekstiklinikat, joissa Riku Räihä, Harri Roussi sekä Christine Hammar lukivat paikallisten kirjoittajien tekstejä ja antoivat vinkkejä.

Mitään uutta ja eksoottista tilaisuuksissa ei sinänsä ollut kuin se, että niiden avulla saatiin yhteyksiä kirjoittaviin – mukavasti uusia jäseniä. Muutamassa vuodessa ylettiin toiselle sadalle – hyvä tulos 2000-luvulle. Aavistuksen pidemmälle meneviä olivat – ainutkertaisiksi jääneet – ilta-kurssit, joista ensimmäinen perehdytti elokuvakäsikirjoittamiseen ja toinen kuunnelman maailmaan. Leffamaailmaan johdattivat Ilkka Vanne sekä Olli Soinio. Puolestaan äänimaailmaan – kuunnelmakäsikirjoittamiseen – kurssilaiset johdatti Ylen Soila Valkama. Lisäksi Ukir järjesti myös perinteisempiä kirjoittajakursseja.

Useimmissa tilaisuuksissa oli mukana lähes koko hallitus. Nimiä on runsaasti: Julia Hietakangas, Lincoyan Kekki, John Kiviranta, Kalevi Koivunen, Harri Roussi, Jussi Särkelä, Kari Varvikko, Ulla Welin, Juha Lindy, Lauri Vanhala, Tarja Okkonen...

Tilaisuuksista saatiin hyvin tietoa paikallislehtiin, myös pääkaupungissa. Oma lukunsa oli Varvikon Kulttuurilehdeksi ristimä *Elias*, jota talouden sallimissa puitteissa onnistuttiin postittamaan uusmaalaisiin kirjastoihin. Kolmas toimintamalli, jota kehitimme, oli kirjakahvilatoiminta, jota Työväenliikkeen kirjaston johtaja Kirsti Lumiala sekä muu henkilökunta tuki, huolehti kahvista – ja paljosta muusta. Toimintahan ei sinänsä ollut uutta säännöllistä. Sen haittana oli lähinnä sijainti: Helsinki – myös niinä vuosina kun Vallilan kirjasto tarjosi tilat kahvilalle.

Tätä taustaa vasten on ollut mukava seurata, kuinka Ukirin nykyiset vetäjät ovat onnistuneet jatkamaan kirjakahvilatoimintaa erityisesti Järvenpäässä.

Ja vielä yksi boothilainen propagandateko: Tommy Tabermann -palkinto, joka jaettiin keväällä jo kolmannen kerran. Sillä on ainakin kaksi tärkeää merkitystä: osoittaa, että yhdistyksen perustajajäseniin kuuluneen Tommyn tavoin talo rakennetaan valmiiksi huolella ja työllä. Toiseksi: Tommyn kaltaista käyntikorttia on vain harvoilla.

Pentti Peltoniemi

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n
puheenjohtaja 2009 – 2015

Kirjoittajakursseille oppimaan ja tapaamaan toisia kirjoittajia

Uudenmaan Kirjoittajat ry on järjestänyt jo kaksi kirjoittajakurssia tänä vuonna, ja lokakuussa on tiedossa kolmas. Kurssit on tarkoitettu pääasiassa jäsenillemme, mutta niille on osallistunut myös ulkopuolisia, jotka nähtyään miten mukavaa väkeä Uudenmaan Kirjoittajat ovat ja millaista vertaistukea tarjoavat, ovat liittyneet jäseniksi. Kirjoittajakursseille tullaan paitsi oppimaan, myös tapaamaan toisia kirjoittajia. Kirjoittaminen kun on pääasiassa kovin yksinäistä puuhaa. On hyödyllistä kuulla muiden mielipiteitä omista teksteistä.

Ensimmäinen kurssimme kesän kynnyksellä oli *Runoilijan työkalupakki*, jonka ohjasi kirjailija **Tommi Parkko**. Kurssi pidettiin Helsingin Tapulikaupungissa.

Toinen kurssi pidettiin Karkkilassa ja sen veti kustantaja **Heikki Savola**. Aiheena oli *Henkilökuvaus proosatekstissä*. Vaikka puhuimmekin proosasta, aloitustehtävänä oli kirjoittaa lyhyt haikuruno jostain henkilöstä.

Kolmas kurssimme pidetään Hyvinkäällä 19. – 20.10.24. Sen aiheena on *Kirjoita lapsille*. Vetäjänä on palkittu lasten- ja nuortenkirjailija **Ansu Kivekäs**. Tällekin kurssille haluan osallistua, vaikken ole ainakaan vielä kirjoittanut lapsille. Tuoreena mummina haluan oppia ymmärtämään nuorten kieltä ja maailmaa (ks. pääkirjoitus) edes auttavasti. Kurssijärjestelyistä saamme kiittää hallituksemme jäseniä, lastenkirjailija Mia Läätiä, jolle myös ilmoittautumiset ja tiedustelut voi osoittaa (ks. takakannen mainos).

Neljäs kurssimme on myös jo pitkällä suunnitelmissa. Sen aiheena on ajankohtainen ja ajatuksia herättävä *Tekoäly kirjoittajan apuna*, johon meitä johdattavat väitöskirjatutkija **Katri Manninen** sekä fil.tri **Tuomas Korppi**. Kurssi(t) järjestetään ensi vuoden puolella. Sisällöstä voimme kertoa, kunhan saamme sen sovituksi – riippuen mm. apurahoista, aikatauluista ja paikkakunnasta.

Teksti ja kuvat: Eija Tuomela-Lehti

Kirjoituskurssi Karkkilassa elokuussa.

Oheisohjelmassa oli sanaseppo, muusikko Mikko Perkoilan konsertti Aino ja Miihkali Klubilla, Sundströmin puutarhassa.

4 Elias 2/2024

Kirjoituskurssi Karkkilassa kesällä 2024

Oli ryhmässä kolme miestä ja kuusi naista, kaikki toisiltaan oppivaista:

Ohjaajana **Heikki**, ken mieluusti ohjaa ja opettaa ei koulutusta itseltäänkään malta lopettaa.

Oppilaat:

Juha harkitsee tarkoin, kirjallisuuden täytyisi totta olla. pelkkää kuvitelmaa ja huvia ei kestäis polla.

Eija S. monitoiminainen, tanssii, näyttelee ja kirjoittaa, esityksiin hupia tuottaa.

silti pohjimmiltaan ei tahdo itseensä uskoa, luottaa.

Eija T. hän kirjoittaa, toimittaa ja kustantaa, ja nyt uuteen, mummon rooliin, autuaana solahtaa.

Anne runoilee mustaa, kuolemaa; ken lähti, mihin? On pohdinta niin vakavaa.

Kirsti kirjoittaa, miettii, taiteilee kuvia; juonessa valhe vai totuus? Kirjoitus totista vai huvia?

Maria kertoo, ett seikkailuja kaipaa salapoliisi, Esmeralda-kissa,

mikä oiskaan kadoksissa, mikä ratkaistavissa.

Maarit tekstissään todellisuus pohjasta kaivaa aiheet, elämäkokemuksesta hurjat vaiheet.

Naisille jakaa uudet kortit, avaa mahdollisuuksien portit.

Riku, kirjoittelee ja myös näyttelee

yhteiskunnallisia juttuja,

ja hälle kaikki vanhat venäläiset tekstit ovat tuttuja.

Ulla ahmii oppeja. Ja eleitä, ilmeitä, ajatuksiakin koittaa lukea,

jotta kurssin lopussa vois kurssin kaikkineen riimeiksi pukea.

Runo: Ulla Welin

Mia Läätö:

”Lastenkirja saa viihdyttää ja naurattaa”

Pienellä paikkakunnalla kasvanut Mia Läätö lupasi itselleen joskus alakouluikäisenä kirjoittavansa vielä jonakin päivänä lastenkirjan. Lupauksen lunastamiseen meni kolmekymmentä vuotta.

Kesäkuussa ilmestynyt *Minja ja Muija ja kanakaaos* on humoristinen ja lämminhenkinen seikkailu täynnä jännitystä ja hassua sekasortoa. Kirja on Läätin esikoinen lastenkirjallisuuden saralla, häneltä on aiemmin julkaistu *Suuri koiraharrastajan opas*.

Läätö kertoo, että introverttinä persoonana kirjoittaminen on hänelle mielekäs tapa käsitellä asioita. Kirjan julkaisu ei kuitenkaan ollut helppoa eikä vaivatonta. Lapsille hän oli aiemmin kirjoittanut vain lähinnä lastenloruja pöytälaatikkoon.

Ei mikään runotyttö

Minja ja Muija ja kanakaaoksen käsikirjoitus lähti maailmalle vielä raakileena, ja kustantajilta vastauksina saadut hylsyt omalta osaltaan sisuunnuttivat tekemään kirjan valmiiksi. Kustannussopimus irtosi lopulta Reuna Publishing Houselta.

Mia Läätö on aina kirjoittanut paljon, vaikka ei koskaan mikään runotyttö tai päiväkirjanpitäjä ollutkaan. Hän kokee kirjoittamisen helpoksi, se sujuu yrittäjätöön ja perheen parissa puuhastelun lomassa.

Läätin mukaan paras hetki päivästä on, kun saa lukea lapsensa kanssa kotimaisia lastenromaaneja. Suosikkikirjailijoita ovat Helena Immonen ja Tuulikki Tolonen. Kirjoista myös keskustellaan paljon.

Minja ja Muija ja kanakaaos on tekijänsä mukaan vaan hauska eikä siinä ole mitään opettavaista kulmaa. Läätö on vakuuttunut siitä, että maailmaan mahtuu uusia kotimaisia lastenkirjoja.

– Ei lastenkirjan tarvitse olla mitään ihmeellistä, riittää että se viihdyttää ja naurattaa. Minusta on ihanaa, kun lapset nauravat. Olen lasten kanssa sellainen pelle, keksin tarinoita ja lapset viihtyvät. Monissa lastenkirjoissa kä-

Mia Läätin mukaan paras hetki päivästä on, kun saa lukea lapsensa kanssa kotimaisia lastenromaaneja. Nyt häneltä itseltään on ilmestynyt lastenkirja *Minja ja Muija ja kanakaaos*.

sitellään esimerkiksi ilmastonmuutosta, mutta ei lapsikaan koko aikaa jaksata potea maailmantuskaa.

Hyvinkäällä asuva Mia Läätö vaikuttaa Uudenmaan kirjoittajien hallituksessa ja yrittää aktiivisesti olla mukana kirjailijayhteisöissä ja koulutuksissa. Seuraavaa omaa lastenkirjaa on lupa odotella syksyllä 2025.

<https://www.unteli.fi/kirjailija-mia-laati/1903>.

Teksti: Marko Korvela
Kuva: Sirpa Suominen
Kirjan kansi: Jooa Vilpas

Jaetun tarinan merkitys

Huoli lukutaidon rapautumisesta ruutuajan kustannuksella on yleinen huolenaihe niin mediassa kuin kasvatusväen keskuudessa. Aiheeseen on tarttunut myös Uudenmaan kirjottajat ry:n pitkäaikainen jäsen ja kirjailija Ulla Welin, 84. Ulla on asettanut lastenkirjojensa sankaritriolle Kolmikolle tiukan kännykkäkiel-
lon.

Roihuvuoren kirjastossa vietettiin toukokuuisena iltana Lapsi ja kirja -tapahtumaa, jossa Onnenlänthin kustantaja Katja Mahal sekä kirjailija Ulla Welin juhlistivat Ullan 24. painotuoreen kirjan *Kolmikko ja piparkakkuvargaat* julkaisua. Tapahtuman idea oli luoda dialogia kirjailijan ja lapsen välille, mutta myös synnyttää keskustelua lastenkirjojen kustantamisesta, ja siitä, miten lastenkirja ylipäänsä syntyy. Jännitys yleisökadosta kaikkosi, kun tuoli täyttyivät – yllätys – yllätys – alakouluikäisistä pojista.

Dopamiinikoukku kolmessa sekunnissa

Tämän päivän lapsen maailma älylaitteiden sinertävässä valossa on erilaista, mitä me buumerit emme ole analogisessa lapsuudessamme kokeneet. Opettajat.fi -sivuston artikkelissa neuropsykologi ja Itä-Suomen yliopiston professori Nina Sajaniemi nostaa esille älypuhelimien kuormittavuuden; aivoterveys kärsii. Sajaniemi toteaa, että aivoihimme on rakentunut mielihyvän jano, jota lyhytvideot, pelit ja somepäivitysten alituinen vahtaaminen ruokkivat. Ne antavat dopamiinipalkintoja, mutta saattavat myös aivojen toiminnan epätasapainoon. Vaativat ponnistelut, kuten pitkän tekstin lukeminen, ei enää kiinnosta, koska dopamiinihöyryt saa nopeammin älylaitteen tarjoaman pikasisällön avulla.

Ulla Welin on tarttunut aiheeseen ensimmäisen kerran kirjassaan *Kolmikko ja linnoituksen salaisuus*. Serkuskolmikko Miika, Erika ja Jani purnaavat mummilan kesälomasääntöjä vastaan: kännykkää ei saa käyttää

Roihuvuoren kirjastossa vietettiin Lapsi ja kirja -tapahtumaa, jossa julkaistiin Ulla Welinin 24. painotuore kirja *Kolmikko ja piparkakkuvargaat*. Mukana juhlimassa olivat Katja Mahal ja Anu Vihma.

koko loman aikana. Lasten suureksi ihmeeksi elämässä alkaa tapahtua kaikenlaista jännää ja mukavaa, kun käteen sopiva huomionryöstäjä jää käytöstä pois. Voimme todeta Ullan nostaneen kissan pöydälle, ja sehän on kirjallisuuden yksi mieluinen tehtävä: haastaa lukija tekemään havainnot omasta elämästään tarinan kautta.

Kirjankirjoitusresepti

Useimmille yhdistyksemme jäsenille Ullan lapsuudentarina lienee tuttu, mutta Lapsi ja kirja -tapahtuman kuulijoille Ullan kertomus sotalapsikokemuksesta oli vangitseva. Itse sana sotalapsi oli heille uusi ja se, että aikaan, eikä vielä niin kauan sitten, Suomesta lähetettiin 2-vuotias pieni tyttö junalla satojen muiden lasten kanssa vieraaseen maahan, perheeseen ja kieleen – ja vielä vuosien ajaksi. Kun Ulla palasi entiseen kotimaahansa, oli sen kieli muuttunut vieraaksi ja hän itse kielipuoleksi.

– Mutta se kokemus sytytti minussa sisun, Ulla kertoi tarkkaavaisille kuulijoilleen. – Jouduin tekemään kovasti töitä, jotta sain suomen kielen takaisin. Pelastus löytyi Pohjanmaalla sijaitsevan mummulani tuvan lattialta.

Eläväinen punatukkainen tyttö oli alkanut luoda näytelmäteoksia, joita kiitollinen yleisö oli seurannut innostuneina. Ulla muistaa yhä railakkaiden kättentaputusten aiheuttaman sykähdyksen sydämessään ja kannustuksen, jota sai osakseen.

– Pohjanmaan mummulassa ei muuten ollut televisiota, Ulla jatkoi. – Ei ollut ruutu-aikaa, oli vain ihana iltainen joutenolo ja yhdessä tekemisen tarve. Se ruokki luovuutta. Näytelmien keksiminen herätti innostuksen kir-

joittamiseen. Se sama palo voi syttyä sinuunkin.

Satujen ja tarinoiden tehtävä on kautta aikain ollut antaa lapselle malli, miten selvitä erilaisista elämäntilanteista: välillä voi olla jännää, mutta aina ongelmaan löytyy ratkaisu.

– Miten se kirja keksitään, kuuluu takarivistä arka kysymys.

Ulla kuvaili kirjoitusprosessia pulkitaikinan leipomiseen:

– Tarinaan laitetaan erilaisia ainesosia, kuten vettä, sokeria, jauhoja, voita ja hiivaa, kardemummaa ja suolaa unohtamatta. Kun tiedossa on kirjan sankari ja muut henkilöt sekä juoni, tarina lähtee paisumaan. Kun teksti on valmis, se lähetetään kustantajalle, ja sitten se vasta se työ alkaa.

Tässä vaiheessa Ullan kirjan syntymisprosessia kuvaan astuu myös Harri István Mäki, joka on luonut Kolmikko-sarjan visuaalisen ilmeen hauskoilla kuvillaan.

Kustantajan näkökulma

Lastenkirjojen kustantajaa jännittää, miten kirjoittavat ja kuvittavat aikuiset onnistuvat kohtaamaan lapsen ja hänen maailmansa.

– ”Lapsi ja hänen maailmansa” ei ole yksiselitteinen käsite, sanoi Katja Mahal. – Lapset elävät monenlaisissa maailmoissa, eri ikäkausien, mutta myös kokemus- ja osaamistasojensa vuoksi.

Jokainen kirjaprosessi onkin niin kuvittajille, kirjailijoille, kustannustoimittajalle ja kustantajalle matka lapsen maailmaan.

– Matka tehdään aina ryhmäprojektina, jossa jokaisella tekijällä on hie man eri näkökulma työn alla olevaan teokseen, ja se on hyvä asia. Mutta on myös huoli. Se liittyy kuluttajien ostokäyttäytymiseen. Moni vanhem-

pi tai isovanhempi ei osta enää lapselle sitä kirjaa, jota pitäisi lapselle tärkeänä, vaan kirjan, jonka lapsi sanoo haluavansa.

– Lapset valitsevat helposti vain kirjoja, joiden tarina on heille ennestään tuttu, esimerkiksi elokuva- ja pelimaailmasta.

Nämä kirjat näkyvät mainoksissa paremmin ja saavat siten lastenkirjojen myynnistä isomman siivun, joka on muistaakseni noin 80 % kaikista lastenkirjoista. Samanaikaisesti ja samasta syystä englannin kielestä käännettyjen kirjojen osuus on kasvanut. Valveutunut vanhempi voisikin viedä lastenkirjan tulevaisuutta kohti valoisempia, kotimaisempia, aikoja omalla ostokäyttäytymisellään.

Lukeminen laajentaa sanavarastoa

Myös Kotuksen kustantaman *Kielikellon* vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan sihteeri Sari Maamies painottaa kielenkäytön monipuolisuutta:

– Monipuolinen lukeminen laajentaa lukijan sanavarastoa ja ilmaisukeinoja, tukee yleiskielen oppimista ja hallintaa, synnyttää ajatuksia ja innostaa keskusteluun. Kieli säilyy rikkaana, kun sitä käytetään! Kieli elää ja muuntuu käyttäjiensä tarpeiden mukaan ja sen ilmaisuvoima pysyy vahvana, kun sitä käytetään puhuttuna ja kirjoitettuna kaikilla elämänaloilla niin arjessa, työssä, tieteessä kuin taiteesakin.

Ulla Welinin Kolmikko-sankareilleen asettama käännöskielto toimii esimerkkinä meille jokaiselle. Kirja käteen ja älykännäykkiä komeron pohjalle, eikä vaan!

Teksti: Anu Vihma
Kuvat: Eeva Ruotsala

Tekniikka haltuun ja tarinat talteen!

Jokaisella meistä on tarinoita kerrottavana. Ne liittyvät usein elämän varrella koettuihin tapahtumiin, oivalluksiin ja kummelluksiin. Etenkin eläkkeelle jäätyä monella on palava tarve koota tarinat muistiin, tarkastella elämäänsä ja sitä, miten se on mennyt. Mitkä valinnat ja olosuhteet ovat johtaneet minkälaisiin seurauksiin: mitä olisi voinut tehdä toisin ja mistä puolestaan voi olla kiitollinen ja ylpeä. On myös huojentavaa saada oman elämänsä tarinoita talteen ennen kuin ne itseltä unohtuvat ja jäävät jälkipolvilta kuulematta.

Näistä erilaisista kokemuksista koostuu ihmisen elämäkerta, joka on aina mielenkiintoista luettavaa, jos sen saa tuotettua hyvin kirjoitetuksi tekstiksi. Mitä mielenkiintoisen tekstin tuottamiseen siten tarvitaan? Ei riitä, että ihmisellä on monipuolisia kokemuksia kerrottavana ja aikaa niiden kirjoittamiseen – tarvitaan usein myös teknisiä laitteita, joilla tekstiä tuotetaan ja saadaan luettavaan muotoon.

Joitakin kirjoitusprosesseissa auttaa se, että tekstin sanelee ensin ääneen ja siirtää sen sitten kirjalliseen muotoon joko itse kirjoittamalla tai puheentunnistusta käyttämällä. Tekstin tuottamista helpottaa huomattavasti myös se, jos ei tarvitse tahkota teknisten seikkojen, kuten sisällysluetteloiden ja kuvien siirron kanssa. Mielenrauhaa puolestaan tuo se, että osaa tehdä tekstistä ja kuvista varmuuskopioita ja että tietää, mihin ja missä muodossa ne on tallennettu.

Tekniset haasteet tappavat luovuuden

Läheskään kaikilla eläkeläisillä ei teknisiä taitoja ole. Siksi tarinoiden tai elämäkertojen kirjoittaminen saattaa tyssätä heti alkuunsa tai jäädä turhautumisen vuoksi kesken. Tekniset haasteet vievät helposti tilaa luovuudelta, kun turhautumisen, ahdistuneisuuden ja avuttomuuden tunteet ottavat vallan eikä tekstin tuottaminen etene.

Monet seniorit kääntyvät teknisissä pulmissa läheistensä, etenkin lasten tai lastenlasten, puoleen ja pyytävät heiltä neuvoa. Läheiset usein auttavatkin, mutta haasteena on se, että läheisen ratkaistua ongelman, ilmestyy jo seuraava tekninen haaste.

Pitkien kirjoitusprosessien aikana luovassa on monesti paljon teknisiä kysymyksiä, joilla ei halua läheisiä vaivata. Ei ole myöskään mukava tunne olla riippuvainen toisen aikatauluista ja avusta. Osa kirjoittajista ostaa laitteiden käyttöön ulkopuolista apua, mutta tämä tulee usein kalliiksi, sillä kysyttävää ilmenee prosessin eri vaiheissa. Moni ikäihminen onkin

Älä anna tekniikan olla tarinoidesi esteenä, vaan ota se avuksi siihen, että saat tekstiä työstettyä aiempaa nopeammin ja helpommin. Uskalla pyytää apua, niin saat omat, tärkeät tarinasi talteen ja muidenkin luettavaksi! Tämä artikkelikin on yhteistyön tulosta. Tapasimme Enterin väkeä järjestötreffeillä Keravalla. Sovimme, että he kirjoittavat Eliakseen ja me tiedotamme heidän jäsenistöleen siitä, miten kirjoittajayhteisöömme pääsee mukaan. Kuva AJ Savolainen

hyvin neuvoton siinä, mistä saisi helposti ja sujuvasti apua digin käyttöön.

Digiapua on saatavana

Helpottava tieto on se, että apua ja tukea on tarjolla, jos vain tietää mistä etsiä. Monilla kirjastoilla on omaa digineuvontaa tai digitalkkareita valmiina tarjoamaan apua. Myös paikallisopistojen digikursseilla voi parantaa omia taitojaan eri aiheissa. On kuitenkin hyvä tietää, että ikäihmisille on olemassa myös heille räätälöityä, henkilökohtaista ja kiireetöntä digitukea.

Ikäihmisten tietotekniikkayhdistys Enter ry on neuvonut ja auttanut senioreita jo 27:n vuoden ajan tietoteknisten laitteiden käytössä. Enterin vapaaehtoiset digineuvojat ovat itsekin senioreita ja osaavat neuvoa asioissa selkeästi ja rauhallisesti. Opastajat kertaavat mielellään asioita ja antavat rauhan muistiinpanojen tekemiseen. Toiselta seniorilta on usein myös matalampi kynnys pyytää apua kuin nuoremmilta digitaitajilta.

Enterin opastajat neuvovat ilman ajanvarausta tai ajanvarauksella esim. kirjastoissa ja palvelukeskuksissa eri puolilla Uuttamaata. Opastus on maksutonta ja avointa kaikille senioreille. Ajatuksena on se, ettei digiasioita ratkaista opastettavien puolesta, vaan neuvotaan heitä, jotta he oppivat käyttämään ja hallitsemaan omia laitteitaan myös kotona. Ja jos asioita unohtuu tai tulee uutta kysyttävää, aina voi tulla uudestaan opastukseen.

Enterin opastuksissa käykin toisinaan senioreita, joita opastajat auttavat elämäkertojen, sukututkimusten tai muunlaisten tekstien kirjoittamisen teknisissä seikoissa. Samalla usein katsotaan laitteen kuntoa, päivityksiä, tallennustilaa ja muita käytännön asioita. Kaikkea eivät opastajatkaan ennalta tiedä, mutta usein asia ratkeaa yhdessä ihmettelemällä, tietoa etsimällä ja kokeilemalla.

Uskalla pyytää apua!

Jos ongelma on kotikoneessa tai tulostamisessa, on apua saatavissa senioreille myös puhelimitse Vanhustyön keskusliiton SeniorSurf:in etäopastuspalvelussa, jossa vapaaehtoiset seniorit ympäri Suomen neuvovat etänä digiasioissa.

Tärkeintä on, ettei anna tekniikan olla hyvien tarinoiden esteenä, vaan kääntää tekniikan avuksi siihen, että tekstiä saa työstettyä aiempaa nopeammin ja helpommin.

Uskalla pyytää apua, niin saat Sinun omat, tärkeät tarinasi talteen ja muidenkin luettavaksi!

Päivi Savolainen

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori
Ikäihmisten tietotekniikkayhdistys Enter ry

Lisätietoa Enter ry:stä:

www.entersenior.fi

Lisätietoa Vanhustyön keskusliiton etäopastuksesta: www.etaopastus.fi

Norjalainen Bente Imerslund Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana

Bente Imerslundin uusin suomensukuisia kansoja käsittelevä kirja on nimeltään *Kveener, skogfinner, tornedalinger, karelere, vepsere og ingermanlandsfinner. ”Onhan meitä vielä! Jo visst finnes vi!”* (Kveenit, metsäsuomalaiset, tornionlaaksolaiset, karjalaiset, vepsäläiset ja inkeriläiset: ”Onhan meitä vielä!”). Kirja perustuu kirjoittajan yli 20 vuotta kestäneeseen laajaan työhön pohjoisten suomalaiskansojen parissa. Se kertoo kuudesta etnisestä ryhmästä: kveenit ja metsäsuomalaiset Norjassa, metsäsuomalaiset ja Tornionjokilaakson suomalaiset Ruotsissa, karjalaiset, vepsäläiset ja inkerinsuomalaiset Lueis-Venäjällä. Metsäsuomalaiset ovat menettäneet suomen kieltä ja vepsäläisten kieltä alkaa muiden vähemmistöjen olla vaikeaa ymmärtää, mutta muut nämä vähemmistöt voivat kommunikoida keskenään omalla äidinkielellään.

Kirja kertoo näiden etnisten ryhmien kielestä ja kulttuurista. Kirjoittaja on haastatellut suurta määrää kuuden etnisen ryh-

män edustajia, ja haastateltavat puhuvat eriasteisesta assimilaatiosta maan hallitsevaan kulttuuriin. 1990-luvulta lähtien he kaikki ovat kokeneet oman suomenkielisen kulttuurinsa voimakkaan kukoistuksen omissa maissaan.

1980-luvulta lähtien Bente Imerslund on julkaissut monia artikkeleita tämän kirjan aiheesta. Hän on kirjoittanut kaksi kirjaa kveenien nimistä Raisissa (Nordreisa), toisen paikannimistä ja toisen henkilönimistä, sekä *Ymmärrän!* viisiosaisen suomen kielen oppikirjan norjalaisille. Vuonna 2004 hän perusti verkkosivuston www.finsk.no, jota hän on ylläpitänyt siitä lähtien.

Nettisivustossa on aloitussivulla paljon linkkejä lehtiartikkeleihin, haastatteluihin ja arvosteluihin kirjasta. Melkein koko sivuston laaja aineisto on myös suomeksi. Siihen pääset painamalla Suomen lippua!

Lisätietoja: www.finsk.no

Norjalainen suomen kielen opettaja ja kirjailija Bente Imerslund vieraillee 23.10. klo 18 Järvenpään Kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavieraana. Hän kertoo uudesta, suomensukuisia kansoja esittelevästä kirjastaan suomeksi ja näyttää diakuvia kirjan kuudesta etnisestä ryhmästä.

BI/ET/Toimitus

Kuva Orkana kustantamo

Järjestötreffit Keravalla

Uudenmaan Kirjoittajat esitteli toimintaansa

Tapasimme Keravan kirjastossa elokuun lopulla keski-uusmaalaisia yhdistyksiä järjestötreffien merkeissä. Uudenmaan Kirjoittajat ry toimi tilaisuuden emäntänä. Puheenjohtaja Eija Tuomela kertoi yhdistyksemme historiasta ja toiminnasta, kirjoituskursseista, kirjailijavierailuista ja kirjoista. Hän esitti muutaman runon toimittamastaan runokokoelmasta *Muistan sen kuin eilisen, Runoja Salme Ahjonsuun päiväkirjoista*. 100-vuotiaan pusulalaisen kauppias Salme Ahjonsuun kirjoittamissa runoissa tuli hyvin esiin tämänkertaisen

järjestötreffien teema, työikäisen yksinäisyys. Ryhmätyönä teetimme haiku-runon järjestötreffien aiheesta. Näin saatiin luovuus mukaan ja osanottajat innostumaan runoilemisesta.

Saimme ylipursuavat kiitokset syvälle vievistä keskusteluista ja tilaisuuden järjestelyistä, sekä Maria Salo-Pulliaisen ja Laila Bröckerin upeista tarjoiluista. Treffit myös poikivat yhteistyötä toisten yhdistysten kanssa, kuten toisaalta tästä lehdestä voitte lukea.

Eija Tuomela-Lehti

Elina Heikkinen Keravan kaupungilta esitteli Uudenmaan Kirjoittajien emännöimillä järjestötrefeillä työikäisten yksinäisyystilastoja. Ukir kirjoittui treffeillä runoja yksinäisyydestä.

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavierailuja Järvenpään kirjastossa syksyllä 2024

Suuren suosion saavuttaneet kirjailijailtamme Järvenpään kirjaston Stagella jatkuvat. Tämän syksyn kirjailijavierailujen sarja pyöritti käyntiin 25.9. **Eija Dunderfeltin** (SE Jääskeläinen) ja **Hannele Leinin** (Kohti auringonkeltaista) kirjojen esittelyllä.

Aleksis Kiven päivänä 10.10. klo 14 **Ulla Welin** johdattelee *Sotalapsien tarinoihin*.

Keskiviikkona 23.10. klo 18 kuulemme norjalaista **Bente Imerslundia** (*Kveenit, metsäsuomalaiset, tornionlaaksolaiset, karjalaiset, vepsäläiset ja inkeriläiset: ”Onhan meitä vielä!”*)

Lauantaina 16.11. klo 12 meille esiintyy oopperalaulaja **Leena Sainio**, joka esittää runojaan ja kertoo kirjastaan *Kirjosipi*.

Keskiviikkona 27.11. klo 18 on vuorossa valtionpalkinnolla palkittu kirjailija **Hannu Niklander** (*Eksynyt opas*).

Keskiviikkona 11.12. klo 18 **Eija Tuomela-Lehti** kertoo toimittamastaan *Muistan sen kuin eilisen, Runoja Salme Ahjonsuun päiväkirjoista* -kirjasta.

Seuraa nettisivujamme muiden esiintymisten osalta! Tervetuloa.

Eläinten vallankumous 2027

– Yksi tämän ajan suurista kysymyksistä on yksilön ja yhteiskunnan suhde lihansyöntiin. Kysymyksen paino tulevaisuudessa vielä väistämättä kasvaa, toisaalta ekologisista, toisaalta eettisistä syistä, sanoo Erkki Kauhanen, joka on koulutukseltaan biologi.

– Asun Espoossa, olen toimittaja, nyt evp. Olen ansainnut leipäni mm. Hesarista, Ilta-Sanomista, Ylestä, Tekniikan maailmasta, Metsäntutkimuslaitoksesta ja Luonnonvarakeskuksesta, jossa viimeksi olin kansainvälisten asioiden päällikkönä, hän kertoo.

Hän on aiemmin julkaissut lukuisia kirjoja, joista yksi on romaani (*Segr-fellin unikuningas*, Teos 2013) ja loput ammattikirjallisuutta viestinnän ja metsäntutkimuksen alueelta.

Nyt ilmestynyt kirja *Octolution 2027* on kertomus erään amerikkalaisen yliopiston ympärillä vaikuttavasta pienestä eläinoikeusaktivistien joukosta. Tarinan päähenkilöitä ovat filosofian professori, tunnettu eläinoikeusradikaali Cora Chatwin ja ihmisen neurofysiologiaa tutkiva tohtoriopiskelija Jonas Sundberg, joka tahottomaan löytää itsensä eläinoikeusradikaalien maailman ja oman pikku-

porvarillisen akateemisen maailmansa välimaastosta ja joutuu tekemään valintansa.

Kun Jonas sattumalta tekee odottamattoman tieteellisen löydön, Cora oivaltaa, että sen avulla voi muuttaa maailmaa. Aktivistiryhmä suunnittelee ja toteuttaa historian suurimman terrori-iskun kansainvälistä elintarviketeollisuutta vastaan, eikä maailma enää koskaan ole entisensä. Tarina liikkuu eri puolilla maailmaa: Yhdysvalloissa, Brasiliassa, Espanjassa, Tanskassa, Kiinassa, Australiassa ja Ruotsissa.

Toisessa osassa *Aurinkokaupunki* kerrotaan tämän mullistuksen tarina australialaisen aktivistijoukon ja erään nautalauman näkökulmasta. Maailma kitisee ja ulvoo muutostuskissaan. Mutta paluuta entiseen ei ole. Lisätietoa löytyy Kauhasen saitista <https://erkkikauhanen.com/octolution/>

Kirjat vain sähköisessä muodossa

– Olen vakuuttunut siitä, että nykyinen kustannustaloihin ja kirjakauppoihin sekä painettua kirjaa koskevaan

lainsäädäntöön perustuva kirjallinen ekosysteemi on kirjailijoiden kannalta muuttunut vitsaukseksi, ja että kirjallisuuden tulevaisuus vaatii siitä irtautumista ja keskittymistä sähköisiin julkaisumuotoihin, sanoo Kauhanen.

Ajatuksia asiasta löytyy blogeista: <https://www.erkkikauhanen.fi/blog/>

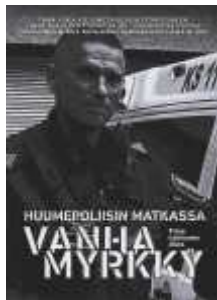
– Kaikki uudet kirjani ovat saatavissa vain sähköisinä, niin nämäkin. toteaa Kauhanen, joka on Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen.

– Painettua versiota ei tule, eivätkä kirjani koskaan löydy kirjastojen hyllystä tai kirpputoreilta. Ne löytyvät toistaiseksi vain täältä:

<https://erkkikauhanen.com/octolution/>

EK/Toimitus

Vanhamyrkky

Timo Lehtonen alias Vanhamyrkky *Huumepoliisin matkassa* Readme.fi, 2024, 286 sivua

Timo Lehtonen on kirjoittanut muistelmansa ajastaan huumepoliisina ja muustakin. Vauhtia riittää, onhan miehellä, oman kertomansa mukaan, diagnosoimaton ADHD. Toisinkin olisi voinut käydä kuten niin monille, jotka kiinni jäätyään toteavat: ”Minusta olisi voinut tulla hyvä poliisi.” Niin ehkä, mutta tulikin rosvo.

Huumepoliisin matkassa pääsee moneen tilanteeseen. Useat huumeita myyvät jäävät kiinni. Ihminen kun ei

voi luottaa itseensä: tulee hölötettyä väärässä seurassa, ja lopulta tieto keikasta tai kätköstä valuu poliisille asti. Tai oma puoliso, paras kavერი tai joku kateellinen puhuu sivusuuna.

Poliisi kohtaa työssään elämässä epäonnistuneita ihmisiä. Suomesta löytyy paljon ihmisiä, jotka jo alussa ovat saaneet elämän pelikorteista huonon käden, mistä tiet johtavat pikkurikosten ja isompien kautta vankilaan ja lopulta tilanteeseen, jossa ei pysty edes rikoksia tekemään – mielessä ovat vain päihtee ja kaikki muu on unohnutun matkan varrella. Ennalta ehkäisevää apua ei riitä tai se ei vain kelpaa.

Elämä voi olla tragediaa, mutta sivusta seuraaville se näyttyy tragi-komediana.

Timo Lehtonen kuvaa monia tapauksia, kuten ajokortittoman huumeveikon takaa-ajon, erään isoäidin huume-kätköjen jäljityksen, kultaryöstön,

saaliin nappaamisen vainajan arkusta ruumisautosta kesken kuljetuksen... ja monta muuta juttua. Niissä on tragikoomisia piirteitä. Samalla hän kuvaa poliisin toimintaa, poliisiorganisaatiota muutosten kourissa vuosikymmenten varrelta – ja totta kai omaa elämäänsä.

Kieli ei ole niin hiottua kuin voisi olettaa, mutta ehkä se sopii tällaiseen muisteluun. Tulee ikään kuin karua työtä tekevän ronskin miehen ääni kuuluviin.

Kun ylikonstaapeli evp. Timo Lehtonen muistelee, hän myös kertoo hankaluuksista, joita organisaatiouudistukset ja ”säästöt” saavat aikaan. Tekniikka on tuonut paljon apua, ja mahdollistaa osaltaan poliisien yhteistyön eri alueiden välillä ja tosiajassa. Lehtonen on toiminut sekä Helsingin huumeryhmässä että ja enimmäkseen Keski-Suomessa.

Jorma Hyvönen

”Lähelläsi olen etäällä muista”

Marita Engberg
Lauseita päivään
Omakustanne Hki 2023.
41 s. ISBN 978-952-94-7523-0.

Helsingiläinen Marita Engberg on julkaissut aiemmin kaksi aforismikokoelmaa, *Kukaan ei riitä yksin* ja *Kukaan ei riitä kaikille* sekä runokirjan *Jotain itsestäni*.

Hän on myös osallistunut yhteisjulkaisuihin *Auringon kultaa*, *Tähtien hopeaa*, *Kohtalon taakka* sekä *Sano se rakkaudeksi*.

Aforistiikan historiasta

Aforismeja – ajatelmia tai mietelmiä – on aiemmin Suomessa luettu mm. kokoomateoksista *Ikuisia ajatuksia* (1947), *Vaeltava viisaus* (1952) ja *Lentäviä lauseita* (1957). Niitäkin vanhempia ovat olleet uskonnolliset kotihartauskirjat, postillat, ja *Päivän sana*-koosteet, joissa on raamatunlause vuoden joka päivälle.

Aforismikokoelmista on ennen kaikkea etsitty saatesanoja elämän merkkipäivien muistamisiin: ristiäisiin, häihin ja hautajaisiin.

Aforismit voivat olla suorasanaisia

tai runomuotoisia. Aforistiikan historiasta muistetaan eräät raamatunlauseet ja antiikin mietelauseet, Michel de Montaignen ajatelmät (1500-l.), Francois de La Rochefoucauldin maksimit (1600-l.) ja myös eräät Blaise Pascal, Shakespeare, Goethe- ja Oscar Wilde-sitaatit. Kansan suusta peräisin olevat sananparret ovat myös omanlaisiaan aforismeja. Nais-aforisteja on hauska nähdä miesten rinnalla siksikin, etteivät usein juhlat ja miehämorfot alkaisi kuvitella olevansa paljonkin muita viisaampia. Suomessa aikanaan hyvin vaikutusvaltainen Veikko Antero Koskenniemi (1885 – 1962) kirjoitti aforismeja vakavana kirjallisuutena. Aforismin asemaa on sittemmin tuoreuttanut, vahvistanut ja luutuneita asenteita ravistellut vuonna 2005 perustetun Suomen Aforismiyhdistyksen vireä toiminta.

Lähelläsi olen etäällä muista

Lauseita päivään -kirjan suorasanaiset ajatelmät eivät ehkä ole erityisen hyviä, mutta eivät huonojakaan. Ne ovat poikkeuksitta ymmärrettäviä, loogisia ja hyvää proosatyylillä, mikä on tietenkin ansio. Oma suosikkini on

sama kuin tekijän: ”Lähelläsi olen etäällä muista.” (s. 41).

Pitäisi kuitenkin keksiä lisää taitavaa toisinajattelua – se toisi tuoretta terää ajatelmakirjallisuuteen ja paljastaisi ajatelman monipuolisuutta taide- ja muotona. On myös syytä pohtia, miten ajatelmia parhaiten tarjottaisiin lukijoille niin, että ne erottuisivat edusteen viestinnän virrassa. Helsingin Seudun Liikennelaitos on ollut tässä avuksi julkaisemalla liikennevälineiden näyttöruuduilla aforismikilpailujen voittaja-aforismeja. Suomen Aforismiyhdistys voisi tehdä verkkojulkaisua, jonka parhaista ajatelmista ajoittain julkaistaisiin myös printtimuotoinen antologia.

Riku Riihää

Vilpitön ja tasapainoinen opiskelijaelämän kuvaus

Kirsti Korttesmaa:
Muistijalkia 70-luvulta
53 sivua. Omakustanne

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen Kirsti Korttesmaan runokirja *Muistijalkia 70-luvulta* on todella ilahduttava lukukokemus. Runot ovat päiväkirjamaisen vilpittömiä, konstailemattomia ja rehellisiä. Kirstin 70-luku näyttäytyy tasapainoisen nuoren naisen kokemuksena, tavallisena ja elämänmaaisena. Kirjan kannessa nuoren Kirstin katse on 70-lukulaisen tuima, mutta kirjan sivuilla elämänsä elää jalat maassa pitävä nuori nainen. Kirstin juuret ovat maaseudulla ja körttiläisyydessä. Helsingissä Suomen kieltä ja kirjallisuutta sekä viron kieltä opis-

keleva Kirsti löytää vapauden ja itsenäisen ajattelun, luvan uskoa tai olla uskomatta ja uskoa omalla tavallaan. Kuitenkin joissakin runoissa tulee esiin se, että Kirsti ymmärtää myös vanhempiensa henkisen pääoman arvon. Tämä tulee kauniisti esille runossa *Politiikkaa* (sivuilla 22 – 23), jossa Kirsti ei suostu ”heittäämään perhettä jossilaisille”.

Kirsti tuntee opiskelemaansa alan omakseen. Hän suorittaa, innostuu, välillä myös väsy ja lähtee kotikonnuille lepäämään. Kirsti juhlii, käy ahkerasti teatterissa, viettää sosiaalista elämää. Hän seuraa aikaansa, sopeutuukin mutta osaa vetää rajat oikeassa kohdassa.

Kirjan lukeminen on helppoa ja miellyttävää ja teksti vain paranee jokai-

sella lukukerralla. Pidän runojen arki- ja maanläheisyydestä. Välillä päiväkirjamainen raportointi vaihtuu kauniiseen kuvakieleen, jota on juuri sopivasti, ei liikaa.

Kyselin kirjaa Keravan kirjastosta. Sitä ei siellä ollut. Etsin tietoa kirjasta googlettamalla. En löytänyt mitään.

Mielestäni Kirsti Korttesmaan *Muistijalkia 70-luvulta* on hyvä runokirja ja ansaitsisi paljon lukijoita. Toivottavasti kirja löytää tiensä kirjastoihin.

Maria Salo-Pullainen

Saippuaopperaa ja railakasta pohjanmaalaista tunnelmaa

Päivi Sihvola: *Kupariparta*
Kustantaja: BoD – Books on Demand,
Helsinki, Suomi 2023
284 sivua
ISBN: 978-952-80-1917-6

Päivi Sihvolan vuonna 2023 julkaistu teos *Kupariparta* on itsenäinen jatko-osa vuonna 2011 päivänvalon nähneelle kirjalle *Kuume*. Romaani ajoittuu viiden vuoden ajanjaksolle, alkaen vuodesta 1993.

Sihvola on ollut tuottelias kirjailija. Hänen ensimmäinen kirjansa, runokokoelma, julkaistiin Kinnusen nimellä vuonna 1999. Sen jälkeen hän on julkaissut toistakymmentä muuta teosta käsitellen runo- ja novellikokoelmia, historiallisia ja murreteoksia.

Kupariparran pääosissa seikkailevat nuori, parikymppinen Saana ja kypsään kuudenkymmenen vuoden ikään astunut pohjanmaalainen äitinsä Inkeri. Tarinan edetessä Saana-prinsessa kohtaa uudelleen mystisesti seitsemän vuotta sitten kadonneen prinsin eli Jussin, Kupariparran. Kuvioissa kulkee myös Esa, josta Saana on eronnut ja jonka myrkyllisiä iskuja hän yrittää parhaansa mukaan välttää. Saanalla on turbulenssista liitostaan pieni poika, Paavo.

Sihvola havainnollistaa Saanan ja Jussin ulkonäköä ja persoonallisuutta elävästi. Heistä luodaan älykkäitä, kauniita ja karismaattisia ihmisiä, joiden saama huomio lähestyy saippuaopperamaisuutta.

IlaHDuin Sihvolan jouhevasta keronnasta, jota elävöittää aistien käyt-

tö kielikuvissa sekä nokkelat metaforat. Saanan puhekieli ja käytös vaikuttavat ikään nähden uskottavilta.

Saana luo uraansa maahanmuuttajien kieltenopettajana, jonka lisäksi neito on myös loistava laulaja, näyttelijä sekä tanssija. Kaiken tämän kruunaa lumoava ulkonäkö vaalealla tukalla kuorutettuna.

Lisätään tähän vielä huikeat näyttävät raajat ja hoikka varsi, yhdistettynä Suomi-neidon viattomaan olemukseen.

Kovia kokenut Jussi kuvataan palvasilmäisenä, pitkänä, hoikkana miehenä, jonka pääasiallinen ammatti on lääkäri. Tämän lisäksi hänen ansioiden ovat loistavat musikaaliset taidot ja hämmentävä kyky kirjoittaa. Tuumin, että mieshän on halutumpi kuin naisia hurmoksiin aikoinaan vienyt nuori Elvis Presley. Lumoavilla käytöstavoillaan Jussi saisi pauloihinsa kenet tahansa, jos niin haluaisi. Mutta sydämessään hänellä on yhäti, ja ollut aina vain Saana.

Kirjassa kuvataan hauskaasti Saanan varhaisaikuisuuden aikoja, jolloin hän työskenteli Helsingin Kampin metroaseman R-kioskilla. Täällä häntä piinasivat kaiken sortin umpirakastuneet kaksilahkeiset, jotka eivät ymmärtäneet ilmaisua ”ei voisi vähempää kiinnostaa”.

Mielestäni *Kupariparran* vaikuttavin hahmo on Inkeri värikkäällä murteellaan. Ensisivuilla paljastuu, että sekä Inkeri että Saana ovat kumpikin avioerojen kourissa samanaikaisesti. Saana on helpottunut omasta eros-

taan, mutta Inkeri sitä vastoin järkyttynyt. Inkeri ei ole päästä yli järkytyksestään, että mies otti ja lähti, tuosta noin vain – kertomatta hänelle mitään suhteestaan.

Katkerä äiti uskoo elämänsä olevan ohi.

Äidin ja tyttären välit ovat hankalat ja kaksikko päättyy kerta kerran jälkeen umpikujaan keskusteluyrityksissään. Silti heidän väleistään häivähtää hetkittäin välittäminen, oli elämäntilanne mikä tahansa.

Sihvola on panostanut täysillä Pohjanmaan murteen hallitsemiseen ja lisäksi luonut Inkerille herkullisia miesseikkailuja lukijoiden nauruhermoja kutittelemaan. *Kupariparta* tarjoilee lukijalleen saippuaopperamaista romantiikkaa sekä täyspohjalaista suomalaista revittelyä. Ja kuten elämässä tuppaa tulemaan muutoksia tilanteisiin kuin tilanteisiin, niin myös aikanaan tyttären ja äidin väleihin.

Kokonaisuudessaan *Kupariparta* oli mielestäni mielenkiintoinen. Monimuotoisuutensa ja sujuvan ilmaisunsa vuoksi voin suositella Sihvolan teosta lukulistalle.

Pidin kantavana voimana Inkeriä, jonka hurjia deittitarinoita muistelin pitkään hihitellen.

Päivi Sihvola esiintyi Järvenpään kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajien kirjaillassa keväällä. Hän on yhdistyksen jäsen.

Eija Dunderfelt

Kuva Henry Streng

Johanna Pentikäisen teoksesta

Sanojesi Voima – taitoa ja tarkoitusta kirjoittamiseen

Kannattaako ihmisten enää harjoitella kirjoittamista, jos tekoäly tuottaa tasalaatuista tekstiä muutamalla hyvin muotoillulla kehoitteella? Kyllä kannattaa, siitä vakuuttuu, kun lukee Johanna Pentikäisen kirjoitusoppaan *Sanojesi voima* (2024). Luova kirjoittaminen on ihmisen supervoima, jota tekoälyllä ei ehkä koskaan tule olemaan.

Johanna Pentikäisen teos lähestyy kirjoittamista inhimillisenä kyvykkyytenä, jota voi käyttää moneen tarkoitukseen. Tiiviisti kirjoitettu opas johdattaa ajattelemaan kirjoittamista kokonaisvaltaisena prosessina, joka vaikuttaa kirjoittajaan itseensä ja tekstien kautta niiden lukijoihin. Kirjoittaminen on siis paljon muutakin kuin sujuvan tekstin tuottamista.

Koska kirjoittaminen on inhimillinen kyvykkyydenä, se perustuu ihmisen perustoimintoihin: havaintojen tekemiseen, kehollisuuteen, elämäkokemuksiin sekä mielen sisäiseen toimintaan, ajatuksiin ja tunteisiin.

Kirjoittaja on aina myös osa ympäröivää maailmaa. Hänellä on suhde yhteiskuntaan, luontoon, ihmisiin, ihmisryhmiin, vanhoihin ja uusiin teksteihin. Osa näistä kytköksistä on tiedostamattomia ja osa tiedostettuja. Kirjoittajan kannattaa kiinnittää näihin sidoksiin huomiota, sillä niiden tietoinen kehittäminen auttaa oman kirjoittajanaan löytämisessä ja voimistua identiteettiä kirjoittajana.

Yhdeksän askelta

Pentikäinen jakaa kirjoittamisen ydinkohdat yhdeksään askeleeseen, joilla on kirjassa oma pohdiskeleva lukunsa ja siihen liittyviä kirjoitustehtäviä. Kirjan viimeisessä luvussa käsitellään tekoälyn käyttämistä kirjoittamista avustavana teknologiana. Kirjoitus-

Pentikäinen, Johanna:
Sanojesi voima – Taitoa ja tarkoitusta kirjoittamiseen
Art House 2024

tehtävät ovat monipuolisia ja osa niistä on sellaisia, joihin itse en aiemmin ole törmännyt suomalaisissa kirjoitusoppaissa.

Luvussa Mielensisällöt ja muutos Pentikäinen pohtii sitä, millä tavalla kirjoittamisprosessi muuttaa kirjoittajaa itseään.

Kirjoittajan teksti heijastaa aina hänen kulloistakin ymmärrystään käsittelemästään aiheesta, siihen liittyvistä havainnoista, tiedoista ja ajatuksista. Tekstin luominen on samalla myös havaintojen ja tulkintojen uudelleen järjestämistä, uusien merkitysten antamista ja vanhojen muokkaamista uuteen uskoon. Kirjoittaminen on siis kaksisuuntainen prosessi, jossa tekstin tuottaminen vaikuttaa kirjoittajan mielen sisältöihin ja rakenteisiin.

Tämä näkökulma kiehtoo minua, sillä pidän kirjoittamista työkaluna, jonka avulla voin tutkia havaitsemaani

maailmaa, omia käsityksiäni ja niiden välistä suhdetta. Tutkimista voi harjoittaa kaikenlaisessa kirjoittamisessa, runoissa, proosassa ja esseissä. Eivätkä aiheet lopu kesken, eletyn elämän myötä niitä tulee koko ajan lisää.

Merkitykselliset mentoritekstit

Kirjoittaja ei koskaan ole yksin, sillä hänellä on aina käytettävissään valtava määrä muiden kirjoittajien aiemmin laatimia tekstejä. Luvussa Toiset tekstit annetaan esimerkkejä siitä, miten kirjoittaja voi hyödyntää inspiroivia tekstejä ilmaisunsa kehittämiseen. Näitä tekstejä Pentikäinen kutsuu mentoriteksteiksi.

Mentoritekstit ovat tekstejä, jotka kirjoittaja kokee merkityksellisinä oman kirjoittamisensa kannalta. Merkityksellisyys voi syntyä tekstin sisällöstä ja tavoitteista, tai kirjoittaja voi inspiroitua kehittämään uusia ideoita mentoritekstin rakenteen ja käytettyjen keinojen kautta. Muiden tekstejä voi käyttää inspiraation lähteenä tai esimerkkeinä hyvästä tekstistä, josta kannattaa ottaa mallia. Kirjan harjoituksista saa vinkkejä siitä, miten näitä mentoritekstejä voi hyödyntää oman kirjoituksen suunnittelussa ja tekstin hiomisessa.

Johanna Pentikäisen teos kannattaa lukea, sillä siinä on mielenkiintoista pohdintaa harvemmin käsitellyistä näkökulmista ja hyviä harjoituksia, jotka avaavat kirjassa käsitellyjä asioita konkreettisesti.

Laila Bröcker

Kartanonaturalismia

Uudeltamaalta

Mirikka Lappalainen:
Smittenin murha
251 sivua.
Siltala 2022

Useimmat tapot selviävät nopeasti, mutta murhat voivat jäädä ainaiseksi vaille ratkaisua. Murhasta ilmeisesti oli kysymys, kun Porvoossa v. 1680 löydettiin oman kartanonsa kaivosta aatelismies Nils Rosenschmidt, jota tuttavallisemmin kutsuttiin Smitteniksi. Sköldvik oli tapahtumaaikana syrjäinen ja kehnoissa kunnossa ollut kartano. Lopullisesti se katosi, kun 1900-luvulla alueelle rakennettiin Sköldvikin (Kilpilahden) öljysatama.

Mirikka Lappalainen kuvaa huolellisesti ja kiintoisasti oikeustapausta, joka oli ainakin Uudellamaalla oman aikansa cause célèbre. Ruumis löytyi aivan sattumoisin vasta vuosia Smittenin katoamisen jälkeen. Kyseessä oli hankalaksi tunnettu

mies, jonka perään ei juuri surtu. Niinpä alemmat oikeusasteet työskentelivät veltoisti, vaikka Turun hovioikeus heitä hoputtikin. Tukholmasta asti otettiin kantaa, olihan Smitten sentään aatelismies, vaikka säädyssään kaikkein köyhimmästä päästä. Tuona aikana oli tavallista, että monet olivat velkaa monille. Velat eivät liioin vanhentuneet. Smitten oli kärjäpuhkar, joka peri ahkerasti saataviaan oikeusteitse, mutta niin perittiin häneltäkin. Lopulta omaisuus rajoittui rapistuneeseen kartanoon ja risaisiin vaatteisiin. Luontais-talous ja alustalaisten olemassaolo suoja-sentään nälältä.

Nils Rosenschmidt ei ollut yksin lajissaan, ei edes erityisen väkivaltainen. Mutta muuten vain ikävä ihminen ja ainainen marisija, joka kovin alleviivavasti tarttui aateluuteensa rippeisiin. Itsensäkorostajista ei juuri pidetä, etenkin jos ei ole mainittavaa korostettavaa. Smittenillä oli kyllä upseeritausta ja urotekojakin, alamaiki alkoi vasta viisissäkymmenissä. Hänet tunnettiin miehenä, jolla ei ollut vaimoa, mutta kyllä rakastajattaria, ei laillisia perillisiä, ja kirkossa hän ei käynyt koskaan. Johtuiko se jumalattomuudesta vai noloudesta, kirkonmaällä hänen syrjäytymisensä olisi huomattu?

Smitten ei ollut Uudenmaan ainoa huonoa elämää viettänyt aatelismies. Miksi

hänen kävi kalpaten siinä, missä lähes samanlaiset ainakin jollain lailla pärjäisivät? Mirikka Lappalainen esittää tärkeän näkökulman. Smitten oli naimaton. Siinä puuttui jo puolet tukiverkosta. Oman sukunsa kanssa hän oli riidoissa, mutta monelle aatelismiehelle oli niin statuksen kuin talouden ennustettavuudenkin kannalta puolison suku hyvä olemassa. Smitten olisi tarvinnut vaimon, mieluummin aatelisen tai ainakin porvooolaisen suurporvarin tyttären. Naisia hänellä kyllä piisasi Kirkkonummella asti, mutta he olivat pikemminkin mainehaitta.

Miksi Smitten murhattiin? Helpoin selitys on, että kartanoon joku viikko aikaisemmin tullut puutarhamestari apureineen ryöstömurhasi hänet. Paljoo ryöstettävää ei ollut, mutta parempi sekin kuin ei mitään. Jos ne olivat he, toimivatko he yksin? Mirikka Lappalainen pohtii palkkamurhan mahdollisuutta, toimeksiantajina olisivat olleet tiluksista riidelleet mahtisuvut. Ja sitäkin voi kysyä, oliko kaivossa vuosia virunut ruumis Smittenin? Entä jos kartanonherra tosiaan häipyi Liivinmaalle sinne kadoten ja jätti tilukset puutarhurin hoitoon, niin kuin tämä sitkeästi väitti? Oli kuinka oli, lopultakaan ei ketään tuomittu.

Kirjassa on mainio kansikuva, alankomaalaisen Ferdinand van Kesselin *De Dans van de Ratten*, joka kirjassa jostain omituisesta syystä esitellään sen englanninkielisellä nimellä. Rottien tanssi kuvaa mainiosti mainion kirjan tunnelmaa ja lisävalaistusta antaa pari vanhaa karttaa.

Hannu Niklander

Nainen laiturilla

Hän oli kaunis kuin Rafaelin enkeli liehu-vassa mekossaan. Pitkät pikimustat hiukset reunustivat hänen jumalaisia kasvojaan. Hiukset oli sidottu tulipunaisella diademilla.

Hänen yllään oli pitkä musta silkkinen halatti sidottuna perinteisellä värikkäällä marilaisella vyöllä. Kevyt pohjoistuuli liehutti kevyesti kaapua. Hän istui laiturilla liottaen jalkojaan Volgan vedessä.

Kurmitsa vihelsi vienosti lähellä. Musta kuu nousi jo Volgaan.

Äkkiä Volgan sivujoen haarasta ilmes-tyi haapion keula.

Vasili souti harkituin vedoin kohti laituria. Hän oli sonnustautunut parhaimpiinsa. Valkoinen punakirjattu pitkä rohdin-pellavainen paita, mustat housut, jatsarit ja tietysti marivyo.

Musta kuu hiutui yli lentävän Tupole-

vin taitse. Vasili huopasi haapiotaan lähemmäksi laituria. Hän erotti jo hahmon.

Kelmeä kuu kurkki pilven takaa, kun Vasili toi veneensä laiturin viereen. Hän ehti tuskin ankkuroitua, kun jo syöksyi Milandan syliin.

He syleilivät pitkään. Irrottautui-ivat lopulta. Katsoivat pimenevän illan hämys-sä toisaan epäuskoisina.

– Kuka sinä olet? Milanda kysyi ja työn-si Vasilin luotaan.

– Olen Vasili. Näin Tinderissä kuvasi, kohtausajan ja paikan.

– Missä on Sergei?

– Kuka se on?

– Minun nuoruuden rakastettuni, Sergei Sushlov. Puhut maria?

– Olen Joškar-Olasta. Sergei palveli everstinä Afganistanissa, Venäjän sodas-sa.

Purppurapilvi punertaa kuun valon. On pimeää, vaikka on vasta elokuu.

Heidän istuessaan laiturin kaiteella vai-tonaisina, kuuluu kauempaa airojen kol-ke.

Vene lähestyy. Soutajan basso hyräilee marilaista masurkkaa. Laituriin saavuttu-aan mies heittää ohuen touvin laiturin nok-kaan, nousee laiturille ja kutsuu Milan-daa.

Ääni on tuttu vuosien takaa. Tuota ääntä Milanda on kaivannut ja kuullut öisin.

– Täällä laiturilla, Milanda vastaa.

Sergei ottaa Milandan tiukkaan sylei-lyyn. Suutelee pitkään ja sanoo:

– Sinä! Niin monen vuoden jälkeen!

Kuka tuo mies on, joka istuu kaiteella?

– Joku outo mies Joškar-Olasta. Löy-si minut Tinderistä samaan aikaan, kun kutsuin sinua, Milanda vastaa.

Hetkeäkään epäroimättä Sergei ottaa Makarovin kainalokotelostaan ja ampuu kaksi laukausta suoraan Vasilin rintaan.

Keijo Wääri

Art goes to kapakka

Me kaksi vanhaa varista, Juhani ja minä, seisoskelimme Pitkäsillalla ja katselimme ilta-auringon laskeutumista Kaisaniemenlahden, Eläintarhanlahden ja Tokoinrannan taa. Kevyt tuulahdus Siltavuorensalmen suunnalta pyyhkäisi ohipuuskuttaneen seisokkosen dieselinkatkun pois.

Ilta oli ollut antoisa. Ensiksi olimme osa suurkuoroa Tuomiokirkon portaila laulamassa Finlandiaa. Siitä siirryimme Kappelin terassille kuuntelemaan kuoroja Espan lavalla. Laulumiehinä olimme jo siinä määrin veteraaneja, että Kuorojen kierros kapakoihin sai jäädä nuorempien riemuksi.

Espan lavan tarjonnasta oli meihin kolahtanut erityisesti barbershopserenadi *Heart of my heart*, sen yksinkertaisen kaunis melodia, kvartettimaiset, puhtaat soinnut ja hienot stemmat. Juhania näytti herkistävän erityisesti pitkä, ainakin 6 tahdin mittainen loppufrasi ”I love you”. Siinä oli tenorilla hempeä, verkkainen laskeva melodia, baritoni taas nousi kahdella ensimmäisellä sanalla hiljalleen soinnun portaita ylös laskeutuakseen lopuksi kauniisti soivaan ääneen tenorin kanssa. Kaiken kruunasi basson loppukaneetti ”only you”.

Runsaiden aploidien jälkeen Juhani totesi, että se on niin totta ja tämän päälle on saatava vielä yksi tuoppi ja jallushotti. Niiden jälkeen olimmekin jo valmiit matkaan kotona odottavien leidiemme huomaan. Helsinki bryggerin brewhousen Sofiankadulla olimme ohittaneet reippaasti teeskennellen, ettemme tunteneet vähäisintäkään kutsua. Kumaraisina ontuen ja huottaen taivalsimme ylämäkeen Tuomiokirkon ja Yliopiston välistä kohti Kaisaniemeä.

Ilta oli lämmin ja rauhaisa. Sillalla ratikka kolisteli Hakaniemeen. Pieni nojailuhetki jyrkävään graniittikaiteeseen oli hyvin tarpeen. Bussipysäkit Hakaniemen torilla kyllä jaksaisivat odottaa. Juhaniilla on riesanaan 120 kiloa elopainoa... jalka ei enää noussut kuin nuorena. Ei se kyllä noussut vilkkaasti silloinkaan. Sydämen sykettä on pitänyt yllä tahdistin jo viittisen vuotta. Eikä puhekaan oikein kulkenut, kun piti kävellä. Oikeasti, ei meillä kummallakaan. Eikä ilman ventolinea.

Nyt tässä, loppukesän hämärän hiljalleen pehmentäessä maisemaa, Juhani hengityksen jo salliessa, hän haroi harvoja hiuksiaan:

”Joskus 15 vuotta sitten istuin kahvilla mutsin luona. Se tarkensi diabeteksen hämärtämää katsettaan minuun ja loihe lausumaan: ’Sähän oot jo vanha ukko.’ Olin, olin jo silloin ja mutsinkin mielestä. Meillä oli ikäeroa 22 vuotta. Aina synttäreillään sillä oli tapana sanoa, että pian te kakarat saatte mut kiinni. No, pian saan.”

Sillan liikenne oli jostain syystä hetkellisesti niin hiljaista, että saatoimme kuulla Kaisaniemen puiden lehtien hiljaisen havinan.

”Kun mä olin nuori ja katsoin tulevaisuuteen, mä näin kehitystä, siis oikeesti edistystä, ei sitä kurjistamista, mitä nyt sanotaan kehitykseks. Vuosi vuodelta kaikki muuttuis paremmaksi, ja muuttukin.

Me nuoret 60-luvulla rakennettaiisiin uusi maailma, entistä ehompi ja me uskottiin sen aikaa myöten tavoittavan myös karummissa todellisuuksissa elävät kanssasisaret ja -veljet. Let the sunshine...”

Hikka uhkaa kiusata Juhania.

”Oho, oonpas mä juhlallinen.”

”Jaloviina saa meistä parhaat puolet esiin”, naurahdin, korjasin kipeän jalkani asentoa ja katselin veneen lipumista sillan alta. Jalka ei ollenkaan pitänyt tästä seisoskelusta, pitäisi päästä istumaan.

”Toivottavasti ne parhaat puolet pysyy vain kiltisti mahassa”, Juhani murahti. ”Joskus kolmisen vuosikymmentä sitten moni asia muuttui. Oikeastaan kaikki. Itäblokki romahti maa maalta. Kylmä sota hiipui ja hetkeksi virisi toiveikas ilmapiiri. No nyt, ajateltiin, vaikka koko ajan joku kolkka maailmasta paloi. Mutta Nokia kukois-

ti, pohjolan piilaaksoja pystytettiin vähän joka niemeen, notkoon ja saarelmaan.

Mutta... sitten päälle vyöryi suuri valuutta- ja pankkikriisi kuin joku helvetillinen tsunami. Se vei kodit, työpaikat, toivon ja tulevaisuuden melkein kokonaiselta sukupolvelta. Hirmuisen hädän sinetöi Milton Friedmannin talousteologia, ja sitten uusi kriisi runsaan 15 vuoden kuluttua.”

”Ai hitto”, muraahdin.

”Mitä?”

”Ei mitään, lonkka vaan kiukutteele. Jatka ihmeessä. Pitkäsiltahan yhdistää Kruununhaan ja Kallion, poistaa rajan vallasväen ja työkansan väliltä. Oiva paikka yhteiskunnallissävyyiselle meditaatiolle”, totesin hiukan ehkä turhan pisteliäästi, mutta kuitenkin pirstäkseni synkkyytteen valahtanutta kuoroveljeä. Juhani katseli etäällä häämöttävää Stadionin tornia ja sen takana punertavaa taivasta ymmärtämättä hienovaraista vihjettäni.

”Kylmän sodan rauniot jäähtyi vain hetken, kun taas kekäleet alkoi hehkua. Ja tänään armeijat tappaa toisiaan Euroopassakin. Atomipommilla uhkaillaan ja aseellisuutta viritetään uusiin ennätyksiin. Joka päivä syntyy massoittain uutta jälleenrakentamisen tarvetta, lisää sairausvuoteita tarvittaisiin haavoittuneita varten, hautausmaita laajennetaan. Meidän uljas, uusi maailma.”

”Aamen”, totesin. ”Mutta nyt maailma tarvitsee selvästikin parantamista. Me, veli hyvä, voisimme välittömästi tehdä voitavamme, tuoppi kerrallaan. Juttutuvassa taitaa tänään olla bluesministeri Esa Ala-Kuloniemi blueslevyineen.”

Juhani katsoi vielä hetken mietteliäänä länteen laskevaa iltaa, huokaisi ja lopulta suuremmin vastustelematta hyväksyi maailmanpelastussuunnitelmani. Matkamme jatkui verkkaan, ja hiljaa tapailimme bluestunnelmaa: ”Let the midnight special, shine her light on me. Let the midnight special shine her everloving light on me!”

Kotiin menisi vielä monta bussia.

Kari Kaijanaho

Kuva Henry Streng

Viulukotelon salaisuus

Mauri syntyi ja kasvoi Savon syrjäkylällä, josta maaltapako oli vienyt jo paljon asukkaita ja monien talojen ikkunat oli peitetty laudoilla. Koti oli suosta raivattu pientila, jolla isä edelleen puski töitä raivatakseen perheelle lisää viljelymaata. Äiti oli kansakoulun opettajapariskunnan tytär, joka oli rakastunut komeaan naapurikylän poikaan. Lapsia oli kolme, joista Mauri nuorin ja ainoa poika.

Äidin suvussa oli musiikki tärkeässä roolissa. Yksi enoista soitti selloa, ja äiti itsekin oli soittanut jousisoittimia.

Kun äiti huomasi Maurin musikaalisuuden, hän innosti tätä opettelemaan viulun soittoa. Äidin viulu olikin pitkään ollut käyttämättömänä ja heräsi nyt uuteen eloon. Mauri oli taitava ja innostunut. Hän kävi lähes kymmenen vuotta 30 kilometrin päässä enonsa luona saamassa oppia. Eno esitteli Maurin soittajakollegoilleen, ja kaikki näkivät hänessä tulevaisuuden lupauksen, suuren viulistin. Toistaiseksi hän oli kylän yhteisten tapahtumien tähtiesiintyjä, joka soitti sekä klassista musiikkia että uutta tulokasta, jazzia.

Isä ei nähnyt pelimannin urassa kunnan tulevaisuutta. Hänen mielestään maan hoitaminen ja ruuan kasvattaminen oli tärkeintä ja merkittävintä. Maurin oli pakko vähentää soittamista ja yrittää innostua pientilasta.

Isän vastustuksesta huolimatta äiti rohkaisi Mauria käymään koulua. Hän kävi keskikoulun jälkeen maanviljelyn peruskurssin, jonka aikana hänelle selvisi lopullisesti, että maaseudun työt eivät sopineet hänelle. Eräänä sunnuntaina iltamyöhällä hän pakkasi jenkki-kassiin vaatteitaan, suosikkikappaleidensa nuotit ja muutaman leipäpalan matkaevääksi Helsingin junaan.

Maurin ja isän välit tulehtuivat, kun poika ei totellut isänsä mahtikäskyjä. Lähtöä oli valmisteltu salassa pitkään ja äidille Mauri oli lähdestä vihjaillut. Vähän mutta ei liikaa, jotta äiti ei joutuisi isän suhteen puun ja kuoren väliin.

Äidille hän kirjoitti pienen viestin:

Terve äiti. En jaksa tätä ainaista riitaa, Lähden etsimään onneani.

*Kirjoitan, kun mulla on osoite!
T. Mauri*

Maurin koulukaveri Masa oli muuttanut Helsinkiin aikaisemmin ja luvannut väliaikaisen majapaikan luonaan. Tätä ennen Mauri oli käynyt Helsingissä vain kerran. Linnanmäellä. Tuntui hyvältä, kun kaverin asunnon ikkunasta näkyi Maurillekin tuttu Maa-ilmanpyörä. Kadunkulmassa olevan talon seinään kiinnitetystä Kirstinkatu-kyltistä Mauri tiesi aina olevansa jo asuinsijansa lähellä. Josafatin kalliosta tuli hänen mielipaikkansa vuosiksi, vaikka asuinpaikka vaihtui tiheään.

Elämä oli ankaraa, useimmiten ilotonta. Työtä Mauri teki kaupungin puutarhoilla ja hautausmailla. Sormet tuntuivat jäykistyvän, vaikka Mauri yritti ylläpitää niiden notkeutta ja joustavuutta soittamalla viuluun päivittäin. Soittotuokioidensa aikana Mauri tunsu elävänsä.

Armeijan jälkeen Mauri palasi Helsinkiin, takaisin tutuille nurkille. Näin hän tapasi Anitan, jonka kanssa solmi avioliiton. Nuoripari asettui vuokra-asuntoon Kontulaan. Mauri yritti asettua perheenisän asemaan. Perheeseen syntyi Ville-poika, jolle Mauri halusi olla parempi isä kuin millaisena hän omaansa piti. Maurin työpaikat vaihtuivat tiheään tahtiin. Hän teki töitä ennen muuta rakennustyömaiden hanslankarina. Mauri alkoi kaivata niitä aikoja, kun hän sai työskennellä puutarhatöissä. Niitä ei kuitenkaan riittänyt. Ilman vakituista ja motivoivaa työtä arki tuntui ankealta ja soittamistakin piti rajoittaa. Anita katsoi soiton häiritsevän lapsen unta. Maurin mielestä Anita piti lasta tekosyynä, kun ei halunnut kuulla ”viulun vingutusta”, kuten hän Maurin soittoa nimitti.

Parina kesänä Mauri sai katusoitto-luvan Helsingin keskustaan, Pohjois-Esplanadille. Lupa salli kahden soittajan yhteistyön ja Mauri sai kaverik-

seen tutun huilistin, Antin. He soittivat kevyttä klassista. Kestosuosikki oli Unkarilainen tanssi nro 5. Suosituimpien kappaleiden aikana parivaljakon ympärille kokoontui kymmenittäin kuulijoita ja Maurin viulukoteloon kertyi mukavasti palkkaa, enimmäkseen kolikoita, mutta parhaina päivinä jopa pieniä seteleitä. Sateisina päivinä he eivät yrittäneetkään soittaa kadulla, kun ansioilla ei olisi saanut edes bussilippua.

Kun Mauri ei löytänyt vakituista palkkatyötä, tilanne kiristi myös kotielämää. Mauri alkoi yhä useammin tulla soittokeikalta kotiin lähiöbaarin kautta, ”muutaman” jälkeen.

Anita nalkutti ja itki. Lopulta hän sanoi muuttavansa vanhempiensa luo ja ottavansa Villen mukaan. Hän halusi rauhassa miettiä, mitä haluaa. Kun Mauri alkoi osoittaa myös väkivaltaisuuksien oireita, Anitan ja Villen lähtö oli selviö.

Nyt Mauri tunsu, että hänellä ei ollut enää mitään syytä elää ”kunnollista” elämää. Hänen rahansa kuluivat viinaan ja pian hän menetti asuntonsa.

”Millään ei ole mitään väliä”, hän sopersi ja itki viinahuuruista itkua liekkihotellin seinustalla.

Herättyään taas kerran kohmeloisena Pitkänsillan rannassa Mauri päätti lähteä Canossan-matkalle Savoan. Hän toivoi saavansa uudelleen kiinni elämästä lapsuudenmaisemissaan. Tätä asunnottoman elämää hän ei enää jaksaisi. Hän vippasi viulua vastaan rahaa vanhalta ystävältään, Kirstinkadun Masalta ja nousi Kuopioon vievään junaan. Matkatavaroita oli nyt vain vähän ja ne kaikki mahtuivat viulukoteloon, jota Mauri uskollisesti kuljetti aina mukanaan.

”Juna vislas’ just pois Kouvolasta ja se jyskyttelj’ Kuopijoon päin...”, soi Maurin korvissa ja hän huomasi hymyilevänsä ensimmäisen kerran pitkästä, pitkästä aikaa.

Kouvolassa hän vaihtoi junaan ja seuraavaa odotellessaan soitti Anitalle.

”Mä meen nyt takas kotiin. Kerro

Villelle terveiset, että isä muistaa aina. Jos mulle sattuu jotain, niin tutkikaa tarkkaan viulukotelo. Mun maallinen omaisuus mahtuu siihen. Hei sitten!”

Matka kotiin oli pitkä ja vaivalloinen. Maurin vasemman jalan kihti vaivasi niin, että jokainen askel soratiella sai hänet kiroamaan. Yhdessä aamun ensimmäisten auringonsäteiden kanssa Maurin näköpiiriin ilmestyi auto. Vuoden 1964 Mosse. Vihreässä Elitesssä vanhan koulukaverin kyydissä kuljija pääsi viimein kotiin, jossa vastaanotto oli lämmin ja tuhlajapoika sai juhla-aterian. Isän puhetyyli oli muuttunut pehmeäksi ja äiti petasi lämpimän, kuivan vuoteen.

Päivien ja viikkojen myötä terve väri palasi Maurin kasvoille. Hän jaksoi olla mukana tilan töissä aamusta iltaan ja isän kanssa oli mukava pelata korttia illalla tuvan pöydän ääressä. Mauri nautti rauhallisesta elosta vanhempinsa kanssa.

Joulun lähestyessä Mauri otti taas yhteyden Anitaan. Hän toivoi, että saisi viettää vuoden suuret pyhät vaimonsa ja poikansa kanssa. Kun Anita vakuuttui Maurin raitistumisesta, hän suostui.

Lapsuudenkodin tuvan nurkassa oleva kuusi, leivinuunissa paistettu kinkku, pihasaunan löylyissä oman lapsen ja vaimon kanssa laulettu joululaulut toivat lämmön ja rakkauden Maurin sydämeen.

”Paremmiin ei voisi olla. Kiitos teille kaikille, että olette kestäneet minua ja toilailujani”, kiitti Mauri perhettään jouluaattona.

Jouluaamuna hän ei herää. Hän on nukkunut ikiuneen. Hänen kasvojensa ilme on rauhallinen.

Mauri haudataan kotikirkon hautausmaalle isovanhempien viereen loppiaisen jälkeisenä lauantaina.

”Mauri sanoi, että hänen tärkeimmät aarteensa ovat viulukotelossa. Se kuulemma kuuluu Villelle”, sanoo Anita.

”Niin. Tuosta viulukotelosta hän jaksoi aina kantaa huolta”, vahvistaa äiti. ”Sitä ei kuulemma saanut avata kukaan muu kuin Ville sitten, kun täyttää 15. Jos haluatte, voitte jättää kotelon tänne ja avataan se yhdessä Villen 15-vuotispäivänä.”

Kolme vuotta myöhemmin Anita, Ville ja Maurin vanhemmat ovat kokoon-

tuneet viulukotelon avajaisiin.

Kotelon ympärille on sidottu vahva nailonnaru, ikään kuin sinetiksi. Ville leikkaa mummin keritsimillä narun poikki ja napsauttaa kotelon lukon auki.

Kotelossa on Maurin ja Anitan hääkuva, Villen ristiäiskuva ja kahdet sukat ja alushousut. Vaatteiden alla on puinen rasia, jonka pohjaan on kaiverrettu: ”Mauri III luokka” ja kanteen on kiinnitetty teipillä lappu ”Villelle”.

”Isän omatekemä aarrearkku”, kutsua Ville.

Rasiasta löytyy kirjekuori, jossa on huolellisesti taiteltu paperi ja pieni kultainen risti, Maurin rippikoru.

Paperi on sopimus, jolla Mauri ”panttaa” viulunsa 10000 markan hintaan soittokaverilleen Antille, joka sitoutuu säilyttämään viulun soittokuntoisena ja luovuttamaan sen Villelle alkuperäiseen panttaushintaan – jos Ville haluaa.

”Pidä huolta itsestäsi ja äidistä.” Kirjekuoressa on kaksikymmentä 500 markan seteliä.

Astaterhikki Salonen

Elämä on silmänräpäys

Olin menossa kotiin bussilla ja juuri, kun se kääntyi Vihdintieltä Kauppalantielle, tulin ajatelleeksi elämäni, joka olikin jo melkein harmaassa vaiheessa. Harmaa on yksi lempiväreistäni ja olin ajatellut harmaata väriä luomisen väriksi. Luominen oli harmaa vaihe elämässäni ja harmaat olivat hiuksenikin tässä elämässä.

Juuri kun bussi oli kääntynyt ja heilauttanut ihmisiä, minuakin, näin elämäni kuin elokuvassa, aivan niinkuin filmiä esitetään katsojille. Siinä mutkassa olin tajunnut elämän lyhyden.

Kun olin tullut kotiin ja luin erästä kirjaa, joka olisi esillä seuraavan päivän kirjallisuuspöytäkirjassa, huomasin, että Alice Munro kirjoitti samantapaisesta kokemuksesta kuin minun oli ollut. Hän oli kuvannut sitä äärikokemukseksi ja sitä hän se olikin. Minun kokemukseni oli samanlainen, kun olin Uimastadionilla hypännyt viiden metrin korkeudesta, ja olin silloin nähnyt koko elämäni vilistävän silmiäni edessä. Tuo kokemus oli vieläkin muistissani ja tavallaan pidän siitä, mutta olihan se aika ainutlaatuinen.

Vaivuin mietteisiini. Sitten jatkoin lukemista. Siitä ei ollut tullut mitään, kun muistin erään lauseen, joka sopi hyvin tähän kokemukseeni. Se oli ”*Elämä on silmänräpäys*”. Minulla olisi vielä monen monta silmänräpäystä jäljellä. Vaikka olinkin juuri jäänyt eläkkeelle, en ollut ollenkaan toivoton, sillä muistin – oliko se tahatonta tai tahallista – että minulla sentään oli päiväkirjani. Sitten aloin kirjoittaa päiväkirjaani – noin vain – ja sainkin siihen jotakin kirjoitettua. Huomasin kellon olevan jo 17.00 ja rupesin tekemään ruokaa. Lämmitin mikrossa valmisruuan ja katoitin itselleni. Sitten maistelin makaronilaatikkoa ja se oli ihan hyvää. Söin lautasellisen ja otin vähän lisääkin.

Syventyessäni päiväkirjaani, aloin listata mahdollisuuksiani nykyisessä elämäni vaiheessa. Jatkaisin kuorolaulua ja harjoituksissa käyntiä. Sehän olisi vain hauskaakin, kun enää ei olisi lapsiakaan hoidettavana ja pikku-Rolfin käynnit olivat aika harvassa. Yö kolkutti jo ovelta, joten menin nukkumaan.

Aamulla herättyäni tein aamuaskareita

ja kuuntelin radiosta musiikkia. Siinä samalla luin Munron kirjan loppusivut ja menin kirjallisuuspöytäkirjaan, joka kokoontuu joka toinen viikko. Olin ottanut tavakseni laukoa omia mielipiteitäni vähän ehkä liikaakin, jotta piirin ohjaaja huomaisi, että olin lukenut Munron tekstiä alkuperäisellä englannin kielellä, joka oli ”vaikea kieleni” suomen kielen lisäksi.

Kun olin tullut pois Karismasta, katsohdin ilmoitusta, joka oli pylväässä. Se oli käsikirjoitettu ja siinä luvattiin palkkio karanneesta kissasta. Sen pääväri oli valkoinen, ja siinä oli mustia laikkuja, joka kävi selville ilmoituksen kuvasta. Kissa oli söpö. Jatkoin matkaani, mutta kissaa ei näkynyt.

Kotiin tullessani huomasin parvekkeen oven jääneen auki. Valkea, mustalaikukas kissa juoksi parvekkeelta olohuoneeseen ja tuli luokseni. Päätin pitää sen.

Seuraavana päivänä kävin poistamassa kissailmoituksen pylväästä. Kissan rauhoittui ajan myötä, kuten minäkin.

Riitta Welroos

Lemmikkini

En omista koiraa, en kissaa, en marsua enkä mitään elikkoa. Paras ystäväni on Oleander. Kutsumanimenä sillä on Olkku.

Toimme sen pistokkaana Kreikasta Taija Tuomisen kurssimatkalta. Nyt se tavoittelee jo kattoa lähes kaksimetrisenä.

Sanovat sen olevan myrkyllinen, mutta en ole maistanut. Sen kukat ovat kesällä puhtaan valkoiset ja talvella purppuranpunaiset. Toisaalta jostakin luin, että sen ei pitäisi talvella kukkia, mutta niin vaan kukkii.

Sanotaan, että kasvit eivät osaa puhua. Höpö höpö. Pitää vaan ymmärtää niiden kieltä.

Juttelemme päivät pääksytysten niitä näitä.

Mielellään se kuuntelee musiikkia. Varsinkin Hector on sen suosikki. Televisiosta se tietysti katselee mieluusti luonto-ohjelmia. Joskus sieltä näkyy jopa lajitovereita. Se juttelee niille, mutta eivät ne jostakin kumman syystä vastaa.

Kun tulen kotiin harrastuksistani kyselen, että kuinka on päiväsi mennyt?

Olkku vastaa, että niin ja näin. Paremminkin olisi voinut mennä. Kasvivalo häiki. Naapurit paukuttavat ovia, ettei saa nukutuksi. Alan kuivua ja varsiin sattuu kun kasvavat pirunmoista vauhtia.

Sanon, että rauhoitu Olkkuni. Tuon sinulle ravinteita. Kaadan Lidlin kassista Välimeren viherkasviravinnetta. Vanhana maalarina kurmautan litran verran tärpähtiä sekaan.

Vanhana hortonomina tiedän, että Olkku nauttii. Ottaa pienet ettoiset. Tarkalla korvalla kuulen sen jopa kuorsaavan.

Kun se herää, ajattelin kysyä maailman poliittisesta tilanteesta.

Olkku, joka pitkin päivää tuijottaa televisiota, vastaa, että huhujen mukaan Kreikka eroaa eurosta. Ero pudottaa Venäjän talouden miinukselle.

Olen samaa mieltä. Olkku on viisas mies vai onko hän nainen.

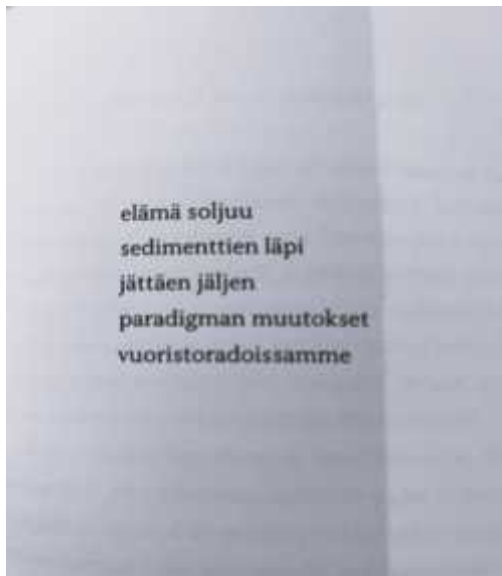
Kun taas kävin vuoropuhelua, niin huomasin, että Olkku oli saanut lapsen. Sukupuolesta ei ole tietoa. Siinä

se kasvaa samassa saavissa. Pian on yhtä pitkä kuin äitinsä. Tai isänsä. Kasvimaailmassakin nuorisossa on tulevaisuus.

Hyvä Olkku.

Keijo Wääri

*Riika Helle-Kotka
(Kirjassa Kaiuttimessa peipot)*

Kirjoituskehote

Tervetuloa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n tarjoaman ilmaisen palvelun pariin! Kirjoituskehoteen toivon antavan sinulle pontta kirjoittamiseen. Uusi kirjoituskehote julkaistaan Ukirin nettisivuilla joka kuukauden 15. päivänä. Julkaisemme kirjoituksia *Eliaksessa* tilanteen ja tilan mukaan.

Lokakuun kirjoitushaaste

Lokakuun tummat yöt saavat meidät vetäytymään pihaille ja parvekkeillemme, sytyttämään lyhtyjä valaisemaan.

Keltaiset ikkunarivit loistavat kerrostalojen seinillä ja maalla pihavalot luovat asutun ja turvallisen tunnun.

Kirjoitamme lokakuisen tarinan, joka alkaa:

"Minun oli oikaistava puiston / metsän läpi, vaikka näin, että katuvalot olivat rikki ja edessä oli pelkkää pimeää..."

Jään jännityksellä odottelemaan kirjoituksianne.

Mikäli haluat jakaa kirjoituksesi kanssani, voit lähettää tekstisi minulle sähköpostiosoitteeseen: ulwelin@gmail.com

Terveisin Ulla Welin,
Uudenmaan Kirjoittajat ry
<http://www.ukir.info>

Pilkunviilausta

Viheliäinen Z meillä ja muualla

Suomen kielen aakkoston 26. kirjain on z. Se esiintyy vain sitaattilainoissa (*zeniitti, zucchini, zombi*) ja vierasperäisissä erisnimissä (*Leipzig, Fazer, Fritz*) ja ääntyy [ts] – saksalaislähtöisesti. Perussanakirjassa on vain parikymmentä kirjaimella z alkavaa sanaa.

Kun tapaamme tekstissä z-kirjaimen esimerkiksi vierasperäisissä henkilö- ja paikannimissä, on huomioitava nimen lähtökieli ja pyrittävä sen mukaiseen ääntämykseen. Lähtökielen painotusta ja sävelkulkua ei kuitenkaan suomea puhuvalta edellytetä.

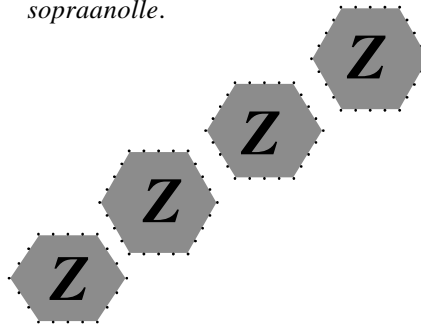
Ukrainan presidentin sukunimi on *Zelenskyi*. Vaikka tuota nimeä on toistettu uutisissa koko kolmatta vuotta jatkuneen sodan ajan, ei sen ääntämys tunnu sujuvan kaikilta uutisankureilta vieläkään. Nimen alussa on slaavilainen soinnillinen sibilantti, äänne, joka on translitteroitu ohjeiden mukaisesti latinalaiseksi kirjaimeksi z. Sen ääntäminen [ts] on virhe. (Slaavilaisissa kielissä on kyllä myös kirjain, joka äännetään [ts].)

Venäjällä z-kirjain on levinnyt kulovalkean tavoin sodan visuaaliseksi symboliksi. Suomalaisessa mediassa puhutaan *sota-tsetasta*. Kummallista kyllä, tämä z-kirjain piirretään latinalaisten, ei kyrillisten aakkosten mukaisesti. Se on maalattu näyttävästi sotakalustoon, tärkeiden rakennusten seiiniin, kirjottu ihmisten vaatteisiin, ja erilaiset ryhmäliikkujat loihtivat areenoilleen Z-muodostelmia. Venäjän kielessä on prepositio *za*, joka tarkoittaa mm. 'puolesta, vuoksi, takia', esim. *za pobedu* 'voiton puolesta'. Ilmeisesti tuo z, joka siis venäjässä ääntyy soinnillisena s:nä, on irronnut prepositios- ta ja pantu sellaisenaan takomaan ihmismieliin uskoa voittoon.

1. z [ts]

Suomen kieleen mukautumattomissa lainasanoissa (sitaattilainoissa) äänämme tsetan kuten saksan kielessäkin [ts]: *zirkoni, zeppeliini*. Saksan lisäksi pääosin kreikassa ja italiassa z-kirjainta vastaa ääntämys [ts]. Italias-

sa myös kaksoiskonsonanti -zz- ääntyy [ts], kuten sanoissa *pizza, Papparazzi*. Niin myös suomessa, jossa *pizaa* yrittää urhoollisesti päihittää mukautettu kirjoitusasu *pitsa*. Vastaavaa mukautusta tuskin tarjotaan *mezzo-sopraanolle*.

2. z [soinnillinen s]

Venäjän kyrillisten aakkosten kolmosta (3) muistuttava kirjain latinalaistetaan kirjaimena z, ja se ääntyy soinnillisena, samoin kuin englannissa: *zero, zoo, Liza* ja *New Zealand*, joka suomeen mukautettuna on menettänyt sointinsa: Uusi-Seelanti. Englannin lisäksi esim. ranska, unkari, hollanti, romania, puola ja japani ääntävät z-kirjaimensa soinnillisena s-äänteenä. Saksan tavallinen s ääntyy soinnillisena: *sieben, sehr*. Englannissa s vokaalien välissä voi soinnillistua äännettäessä: *busy* [bizi], *please* [pliz].

Monissa maailman kielissä esiintyy kirjain z, mutta sen ääntämys [ts] on harvinaisempaa kuin sen soinnillinen ääntämys [z]. – Ja muistellaanpa vaikka ääntämisohjeita eri kielten oppikirjoissa: foneettisessa kirjoituksessa z on soinnillisen äänteen merkki.

3. z [s]

Ruotsin z-kirjain äännetään tavallisenä s:nä: *Zilliacus* [sil'jakkus], *Franzén* [franseen]. Samoin tapahtuu viron kielessä, jossa taas c-kirjain äännetään [tsee].

4. z – ääntö soinnittomana frikatiivina, kuten englannin [th]

Espanjan z äännetään kutakuinkin

kuten englannissa sana *think*; siis pä sen mukaisesti espanjan *La Paz* (ei ”pats”), *Santa Cruz, Cádiz*. Jollei tuollainen, meille outo äänne ota syntyäkseen, sen ”luvallinen” korvaus on [s], mutta ei [ts]: *Lanzarote* [lansarote].

Kielenhuollon suosituksena on, että vieraskielisiä nimiä tulisi ääntää lähtökielen mukaisesti. Suomessa ollaan monen kielen taitajia jo koululaisesta saakka, joten tuo suositus ei tuottane vaikeuksia, korkeintaan vaatii vähän harjoitusta – ja kohteliaisuutta. Monissa kielissä aakkoston viimeinen kirjain on z, esim. englannissa ja saksassa, ja niinpä suomen ilmaisua *A:sta Ö:hön*, vastaa englannin *from A to Z* ja saksan *von A bis Z*. – Ja siis ääntäminen englannissa soinnillinen s ja saksassa [ts].

Entäpä sarjakuvissa kuorsaajan puhakuplaan piirretyt zzz? Se mielletään visuaaliseksi symboliksi, ei luettavaksi. Tuskinpa suomalainen ääntämys [ts-ts-ts] kuvaisikaan kuorsausta. Sanaristikoissa zzz ratkotaan muun muassa verbeiksi *tutia ja uneksia*.

Otettakoon tähän toinenkin, joka neljäs vuosi aktuaalistuva ääntämisongelma: *olympialaiset*. Uutislähe- tyksissä on kuultu tänäkin kesänä toimittajien takeltelua. Usein toistuu takavokaalinen ääntäminen: *olumpialaiset*, joskus myös etuvokaalinen: *ölympiäläiset*. Nuo versiothan ovat kyllä suomen kielen vokaalisoinnun mukaisia, mutta sana *olympialaiset* on vakiintunut kieleen vokaalisoinnun vastaisessa muodossa. Kunnioitettiin paikannimen *Olympia* kirjoitusasua, mutta kreikan ääntöasu jäi huomaamatta: kreikan y kun ääntyy i:nä! Unkari, sukukielemme, tuntee myös vokaalisoinnun, jota noudattaen sana kirjoitetaan ja lausutaan olimpia. Vironkielisille olympiakisat – *olümpiamängud* – ei tuota vaikeuksia, vokaaliharmoniaa kun virossa ei tunneta.

Paula Kokkonen

(lähteenä eri sanakirjat)

Yksin.

Huone kohisee hiljaisuutta kuin

auki unohtunut hana.

Sanat

keskustelut

kätten työt

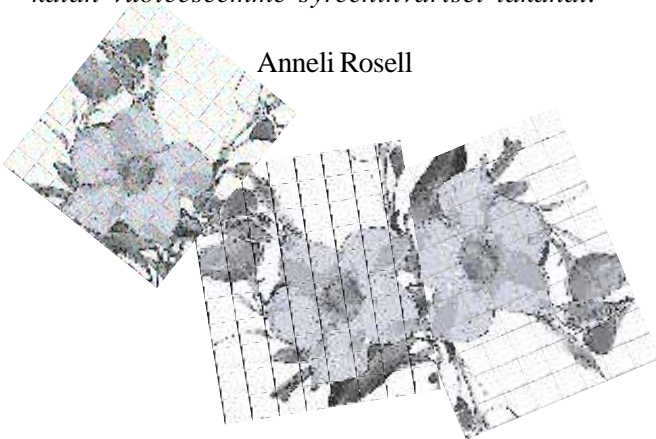
hyväilyt

pakenevat seinälle turvaan nousevaa vettä,

minä hukun siihen, kipuan ikävääni.

Kun seuraavan kerran tulet,

katan vuoteeseemme syreeninväriset lakanat.

Anneli Rosell

kuusikymmentä vuotta pulloitettua tietoa

korkki tiukasti kiinni

hyllyllä pölyttymässä

odottamassa mitä?

lupaa? rohkeutta? uutta aikaa tai paikkaa?

- * ihan hyvää kiitos, ei mitään erityistä,
vesijuoksemassa olen käynyt ja lääkärikin soitti eilen
- * en tietenkään loukkaantunut, kaikki hyvin, kaikki hyvin,
ymmärrän kyllä

kirjanpitomme mukaan teillä on vuokratelkaa

suunnitelman tarkoituksena on auttaa sinua työhaussa

sekä työllistymistä edistävissä palveluissa

toistuvaistulon ulosmittauksen päätös lähetetty

Maria Salo

(Tapulikaupungissa runokurssilla 2024)

Marraskuussa

(kirjasta Unen kadonnut aika)

Onko niin

että ne villiintyvät pimeydessä
luulevat voivansa omia kaiken
mitä keksivät mieliä

että nopeasti ohi valahtava päivä
on niiden altis palvelija
vaikkei kukaan palkitse ketään.

Lyhyet päivät ja pitkät pimeät
ojentavat niille
läpipääsemätöntä energiaa
ilman vastikkeita,
oma puolustuskin rakoilee

alan liukua lohduttomaan sameuteen
jossa yhä välähtelee kuvajaisia
lapsuuden painajaisista

kun sudet ajavat takaa tai
kun putoaa syvään kuiluun ja
putoaminen kestää ja kestää ja
alhaalla välkkyi synkeä vesi

wälkkyi aina yhtä syvällä
yhtä pahaenteisenä.

Mutta marraskuu on musta
vaikka sataisi lunta

se piilottaa silmiltä
ei mieleltä

kuin puhtaan valkean lumenkin läpi
kuollut maa
imisi kaiken valon.

Riitta Komppa

Jäähyväiset

Huone täyttyy musiikista,

Vivaldin vuodenaajat -Talvi.

Mutta kuuletko sen?

Ulkona sataa lunta,

vaikka on huhtikuu.

Pihaan lentää musta lintu.

Kasvosi ovat kuin Hugo Simbergin maalaus.

En kuule enää hengitystäsi enkä musiikkia.

Hiljaisuus.

Marja Huovila

VIHREÄ MAA

*Piirsin droonille reitin
horisontin kääntöpuolelta
yli mustan kaupungin
niin taukoamatta peittyi maa vereen
toistuu terävän terän ääni
mieli ei lepää
sattumaa*

*Joskus aloittaa lopusta
loppu on kuoleman suudelma
tuntemattomat kadottavat nimensä
ja multa tuntuu lämpimältä
sota leikkaa aikaa
lopulta tuuli vie siemenet
ja tulee talvi*

*Unessa piirsin linnuille reitin
horisontin kääntöpuolelta
yli tanssivan kaupungin
niin taukoamatta peittyi maa vihreään
toistui ääni aarnimetsässä
mieli lepää
satumaa*

*Joskus aloittaa alusta
alku on elämän suudelma
tuntemattomat saavat nimensä
ja rakkaus tuntuu lämpimältä
Ilo leikkaa aikaa
lopulta tuuli kylvää siemenet
ja tulee kesä*

Juhani Harju
(Kröv Mosel 31.5. 2024)

vihaan sinua

**joka unohdat humalasi minun
selvään yksinäisyyteen**

minne paeta

hartioita, käsiä

jotka eivät pidä kiinni

mitä tekisin sinulle

jolle en halua

jota ei ole

kun tarvitsen

typerää

niin typerää

vain eläminen

riittää paitsi ei koskaan

Maija Ahlqvist

Tyhjä vaunu leijuu
ilmakehän latvuksissa
hiuksistaan rakastunut
roikkui oksentaen
eivät menneet kivisinä
karhuina kotiin
Talot ja puut grafiikkana
niiden kuvajaiset
kulkevat symmetrisinä
junan ikkunassa
kirkkaana pakkasaamuna
katson näyttelyä
kun ne tuijottavat syvälle
älyyn puhumatta
Tätä junaa ei ole ja minua
rakastaa mies
joka ei tiedä kuuluvansa
maailmaan,
jossa pahvimukiin kerää
hunnutettu
kuollut

Maija Ahlqvist

Olen ihana
kissa vailla vikoja
vaatimatonkin.

Maria Salo

Leo Tolstoin tati
kihloista putosi kuin
oksalta käki.

Riku Räihä

Yksinäinen mies
hiipii käytävää, kengät
huutavat: avaa!

Eija Tuomela

(Karkkilassa
10.8.2024)

intiaanikesä...
kynnöspellolla kimaltelevat
hämähäkin seitit

***

kekriaika
kurpitsakeitto muhii
liedellä

***

lyhyt hetki
ennen auringonnousua –
valon synty

***

kun katson yli kaiteen
vuolaana virtaavaa koskea,
tunnen seisovani ajan peräkeulalla

***

muuttolintujen huudot
aamunkoitossa –
maailman sielun huokaus

***

kurkiparvi laskeutui
sänkipelloille ruokailemaan –
muuttomatka on pitkä

***

aikainen syysaamu...
lehtien hiljainen suhina
jalkojen alla
katseessa surua –
kunpa löytyisi turvapaikka,
jossa syksyä ei ole

***

syyspuutarhassa
flokset taipuvat sateen alla...
mitä sinulle kuuluu?

***

tuuli hehkuu kylmää:
puutarhassamme vihreys vähenee,
ja yö yöltä laajenee kuun hohde

***

katsellessani syksyä
kotilampi jäätyy,
ja sinisorsat jäävät kesään

***

Zeus rankaisee sateella,
purot ja joet jäätyvät –
kuinka meidän nyt käy?

Andrei Tarsalainen

Elias 2/2024 21

Etsimässä

*Vaikka kuinka koluaisin, vaikka joka mutkan takaa
ja jokaisen ajatuksen alta, en löydä sitä mitä minut*

*lähetettiin etsimään ellei peräti noutamaan, en edes
muista mitä sanottiin vai sanottiinko ylipäätään,*

*onko se enemmän kivi vai puu vaiko eläimen tassun
painallus mustikanvarvuilla, muuttolinnun siipiväli,*

*lähteensilmän syvyys, ei annettu karttaa, ei
koordinaatteja, ei merkitty reittiä valkeilla kivillä.*

*

*Nyt kevät on uponnut unohduksiin ja syksykin
raahustaa viimeisillään, maa aamuisin kohmeessa*

*eikä juuri puhu, leskenlehtimatot kuurasta kurtussa
ja mieleni kuin töyssyinen perunapelto, varpaiden*

välissä savista multaa, pari madonreikää taskussa.

*

*Jospa se olikin unta ja määränpää niitä seutuja, joista
ei valveilla tiedä, mutta jotka nukahtaessa jo odottavat*

*vai pitkö astua satuun ja pelastaa jälleen kerran se
pahuksen prinssi iki-ikäisen pahan noidan pauloista*

*tai prinsessa lohikäärmevuorelta, ellei sitten toisin päin,
jalosukuiset kun tapaavat oikutella.*

Riitta Komppa

YÖMAISEMA

*Fosforikipunaa: Pörriäinen rumputulittaa
yölyhdyn kupua. Kaalimaalle kohoaa kaninkorva.
Puputti ahmii kuunkumoa.*

Ja pavunvarsi kutsuu minua Jaakkona latvalleen.

Kai tuo kinttupolku

kiikuttaa Ihmemaan Liisaa luokseni loruineen?

Kohtahan aamu taas peittelee eläväiseni satupielukseen.

Harri Roussi
(1943-2020)

Sinä olet lumi

ja minä olen pallo

me olemme lumipallo.

Tämä on huhtikuun likinäköisiä odotuksia tihkuva melodia.

Riitta Welroos

22 Elias 2/2024

Nocturno

Yö kuin paleltunut marraskuu

*

Valokuva ja kuivattu ruusu

ajan virrasta

rantaan jääneet.

*

Tulit aamulla uneeni

palelit

annoin sinulle takkini eikä siinä sen enempiä.

Vain onnea sydän täysi.

*

Päivä Iysähti harteilleni

ja valitti.

Lainasin sille silmäni

kyynelten vuoksi.

*

kättesi lämpöä,

sormia omieni lomassa

kaipaam. Tulevaisuutta,

jossa Sinä olet.

*

menin äsken parvekkeelle ja katsoin yöhön

viileä ilma laskeutui iholleni

olisitpa se ollut sinä

*

Vanha koivu.

Vihreän kruunun

äkäiset tuulet vieneet.

*

Matkaan poika, se sanoo, huomina

vielä tavoittamatta

Kari Kaijanaho

Uni

*Unen mustaan samettiin vajosin. Unetar venheellään odotti.
Soudimme unen saareen.*

*Yön tummaan veteen eivät kuvastuneet puut,
vaan tähdet ja kuut.*

*Kissan hyrinä pohkeissani piti minut unen ja valveen
välimaastossa.*

Unetar jätti minut venheestään ja häipyi usvaan.

Kissa naukaisi ja venytteli makeasti.

Ulla Welin

*Tutustu ravintoloihin, joihin sinua ei kutsuta.
Tienaa helposti rahaa.*

Ilmoittaudun heti noutajalle
Otan muovipaltoon
Ylleni vedän
Suojakseni

minä en katso silmiin

ei me nähty
baareissa, bistroissa
kahviloissa, kuppiloissa
ravintoloissa, ruokaloissa
en ollut siellä

silmät tikkusateessa
kädet jääteräksellä

Ei minua tarvitse katsoa
vien perille lähteäkseni
viedäkseni lähden
lähteäkseni perille vien
Ei tarvitse katsoa

Silmiin

*Vapautta, yrittäjyyden tunnetta
Uusia kokemuksia!*

Laila Bröcker

elämän pimeimpinä hetkinä
olin varma
oikeasta suunnasta
miten jouduinkaan
niin eksyksiin

White Raven

hiljaisuus pyyhkii
kaiken pois
jäljelle jää
tuskainen tyhjiys

White Raven

Kaipauksen pistoja rinnassa

*Bussiin nousu sai minut tuntemaan, suurta ikävää
kumppaniani kohtaan.*

Sisällä bussissa, matkalla kotiin häntä edelleen mietin.

*Kotonani lakanat puhtaat meitä odottavat ja minä
häntä, kärsimättömänä, kuin koira aamiaistaan.*

Päivänsäteeni

Tule, tule!

Aamu.

Ihana ja säteilevä.

Kaunis ja välkehtivä.

Aito ja arpinen.

Saila Finne

TOHDINKO NAUTTIA

Onni: liian iso, liian pyöreä asia, ei pysy hyppysissä.

*Nauttiminen vasta vaaralta tuntuu, lähes synniltä –
kannattaisiko harjoitella?*

*Jos aikoo nauttia hernerokasta, pitää maustaa
laakerinlehdellä, opastaa tätini, Bysantin ystävä,
kertoo laakerin tulleen Venäjän kautta Suomeen,
pysähtyneen keskelle maata,
pehmeän ja kovan leivän rajalle,
idän ja lännen vedenjakajalle.*

☘☘☘

*Vuosia sitten sairastuin,
siirryin unessa hurmiotilaan,
mielessä vallitsi seesteisyys, virkeys ja kepeys,
ennenkokematon autuus.*

*Täyteläisyyttä siis on,
joskus sen tavoittaa, saa lahjaksi.*

Uusi yllätys äsken, unessa sekin.

*Tein oman sävellyksen, soitin sitä pianolla
orkesterin säestäessä – musiikki lumosi!*

Herätessä hämmästelin, hämmästelen yhä:

*Olenko säveltäjä ja pianisti,
minä, nuotteja tuntematon seiskan laulaja,
tuskin tunnen musiikin rakenteita.*

*Mozartista pidän, railakkaista pianosonaateista,
antavat vauhtia ajatuksiin, rytmiä tekstiin.*

☘☘☘

Pianon ilot:

*Jokainen sävel syntyy erillisestä kosketuksesta
aivan kuin sanat koneella kirjoittaessa.*

*Viulistin jousi liukuu sävelestä toiseen,
kynän tapaan.*

*Joku tykkää pianosta, toinen viulusta,
joku kirjoittaa koneella, toinen kynällä,
pääasia että iloitsee, tohtii jopa nauttia.*

Liisa Mäntymies

Kirjoita lapsille!

Uudenmaan Kirjoittajat ry. järjestää 19. – 20.10.24 ”Kirjoita lapsille” -viikonloppukurssin Hyvinkäällä. Kurssin vetäjänä toimii kirjailija Ansu Kivekäs. Hänen tuotantoonsa sisältyy mm. kiitettuja ja palkittuja nuortenromaaneja, lastenkirjoja sekä rikos- ja jännityskirjallisuutta aikuisille. Ennen kirjailijan uraa Kivekäs toimi pitkään erityisopettajana. Sitovat ilmoittautumiset ja lisätietoa: mia.laati@unteli.fi

KIRJOITA LAPSILLE

viikonloppukurssi 19.–20.10.24
klo 10.30–15.00 HYVINKÄÄ

Haaveiletko lastenkirjan kirjoittamisesta tai oletko jo kirjoittanut sellaisen? Tämä kurssi antaa sinulle varmasti eväitä ja inspiraatiota, sillä syvennymme ja tartumme lasten- ja nuortenkirjojen ominaispiirteisiin sekä haasteisiin.

Kurssin vetäjänä toimii palkittu kirjailija Ansu Kivekäs.

Järjestäjä: Uudenmaan Kirjoittajat ry
Hinta: jäsenille 90€, muille 105€
Sitovat ilmoittautumiset ja lisätietoa: mia.laati@unteli.fi

Kuva: Lenita Susi

